

الْإِنشَاءُ وَالْإِعْلَامُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَهُمْ سَيِّدُونَ

بَعْدَ تَعَالَى كِتَابِ تَعَالَى مُرَحَّلَتِ وَأَبَاحِثِ رِشْمَاعِ السُّلَمِيِّ

صَوِّقُ مَحْفُوظُ

رَحْمَةُ رَبِّهِ

بَدْرُ لَيْسَ

سَيِّدُ السُّلَمِيِّ

سَيِّدُ

سَيِّدُ

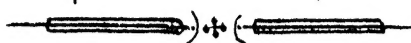
سَيِّدُ

سَيِّدُ

سَيِّدُ

بسم العزیز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سپاس بقیاس مرخالق بیچوں و بیچگوں را بر آنکہ زمرہ اولیاء مخصوص گردانید از
 بندگان خویش و درودنا محمد و بررسوئے را کہ شفاعت خواهد کرد او شانرا بفضل عظیم
 خویش بموجب آیہ کریمہ و مَا أَسْأَلُكَ إِلَّا خَيْرًا لِّلْعَالَمِينَ ذَرَّالْ دَاهِلِ سِتِّ و یاران
 اوباد اما بعد میگویند بندگانہ سرفدا کرده جان شانرا خودہ دین و دنیا سپردہ مرادات
 دارین یا بندہ حاجات کونین رسانندہ آستانہ فیض نشانہ درگاہ والا جاہ جناب فیض
 مآب خواجہ رستین بنس العاشقین قمر المعشوقین فخر الاولین و الآخرین متک الشایخین
 سلطان المشایخ فی السموات و الارضین حضرت خواجہ نظام الحق و الشریع و الہدی
 و الدین محبوب الہی الَّذِی کَانَ وَلِیًّا وَاَدَمَ لَیْنِ الْمَاءِ وَالطَّيْنِ عَطِیْعِ الطَّالِبِ بَرَکَتِ مزار
 عقیدت آئیں فدویت گزین ظہیر الدین کرانوی کہ یکے از علما مان واحدی از
 متوسلان خلاصہ خاندان مصطفوی نقادہ و دومان رتضوی حضرت سید عوض علی
 چشتی نظامی فخری دہلوی ادام اللہ تعالی برکاتہ بہت کاین ترجمہ رسالہ الیست کہ حضرت
 مولانا فخر الدین رزادی کہ یکے از اجلہ خلفائے حضرت سلطان المشایخ محبوب الہی
 بودند قدس اللہ سرہا الغریر در حلت و اباحت سماع تصنیف فرمودہ و باعث تصنیف

این رساله از سیر الاولیا معلوم میشود که در وقت دولت حیات جناب حضرت سلطان
 المشایخ قدس سره العزیز جاسدان و متعذدان از سماع شنیدن آنحضرت علیه السلام
 وحید میرفتند و اندرون خود از کینه و فتنه پر کرده بودند و از الله جل جلاله بگویند
 مِنَ الْكَافِرِينَ که بزبان حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله گذشته است خبرنداشتند
 معنی آنکه ای خدا یا برگردان مرا از حسد کرده شدگان و گردان مرا از حسدکنندگان
 و همیشه از راه عناد آرزو میداشتند که از بادشاه عهدگفته محضر سماع مقرر سازند و با
 حضرت پر عظمت سلطان المشایخ بنشینانند و در عهد سلطنت سلطان غیاث الدین تغلق
 شیخ زاده حسام نافو جام که در او ائیل با انواع شفقت و مرحمت حضرت سلطان المشایخ
 بود و از شومست سر شهرت خود معنی ذوق شوق درویداننده بود خواست که بجهت
 سماع غوغاء محضر سماع بیاورد و قاضی جلال الدین و ابوالحی نائب حاکم مملکت که
 در تعصب بل عشق مشهور بود و دیگر دانشمندان متعذدان شیخ زاده حسام را انگیخته
 پیشوائے خود ساختند و مقرر کرده از بادشاه گفتند که سماع در مذمب امام اعظم حرامست
 و شیخ نظام الدین که مقتدائے عالمست میشنوند چنین هزار خلق در کار نامشروع
 متابعت او میکنند بادشاه بشنود چون پرازدت و حرمت سماع خبر نبود متحیر شد که
 این جنس بزرگے مقتدائے عالم مشروع چگونه کند هم بگوید بالله اقول الظالمون
 معنی آنکه پناه میجویم بخدا از آنچو میگویند ظالمان و سواها و فتویٰ قاضی حمید الدین
 ناگوری در روایات کتب شرعیه پیش بادشاه بردند گفتند که چون علمائے دین در محضرت
 سماع فتویٰ کرده اند جمله علمائے شهر و صدور و اکابر را طلب کنند و محضر سازند و
 معتقدانیکه این خبر بخدایت حضرت سلطان المشایخ رسانیدند آنحضرت بیچ سجد
 راه ندادند و علمائے اعلم وقت که بخدایت گاری آنحضرت شوب بودند پیش از
 رفتن در محضر سماع آیات و دلائل اباحت سماع برائے استحضار مسائل روبرو عرض
 میکردند چون در و نه آنحضرت از علم لدنی مملوبه بیچ بایشان التفات نمیکردند و
 لیکن آنها را هم بر تبحر علم سلطان المشایخ اعتمادی کامل بود و عرض آنحضرت

دیرائے بادشاہ طلب واقع شد از ایران خود کسے را طلب نکرد فاما قاضی محی الدین
 و مولانا فخر الدین زراعی بغیر طلب برابر بندگان آنحضرت رفتند و آنجا پیش از آنکه
 محضر سماع شود قاضی جلال الدین نائب حاکم که مدعی اہل سماع بود سلطان المشائخ
 را بخوان نصیحت آمیز و کلمات تعصب انگیز گفتن گرفت چنانکہ نہ لایں مجلس آنحضرت
 بود و آنحضرت تحمل میکرد و حلم می ورزید چون سخن بدینجا رسید کہ بعد ازین اگر دعوتی
 کنی و سماع بشنوی منکہ حاکم شرع ام ترا بیا زارم سلطان المشائخ ازین سبب غضب
 شد و فرمود مغزول باد ازین شغل کہ بقوت آن این سخن میگوئی چنانچہ بعد از دو روزہ
 روز از قضاے آبی مغزول شد و عنقریب سفر کرد و شیخ زادہ حسام گفت کہ در مجلس شما
 سماع میباشد و قصص کند و آواز لغزہ و آہ میکند سلطان المشائخ فرمود کہ غلبہ کن معنی
 سماع بگو چیست او گفت میثرا نم آنحضرت فرمود چون معنی سماع مدانی باتو سخن
 کردن تشاید شیخ زادہ حسام بکلام شد و سبکت گردید و بادشاہ کہ سخن دلپذیر حضرت
 سلطان المشائخ بگوش و گوش بشنید و گفت کہ رضا غلبہ کنیدی بشنود شیخ چه میفرماید و مولانا
 حبیب الدین و مولانا شہاب الدین مدانی ساکت بودند بلکہ مولانا حمید الدین بیان میکردند
 چنانکہ مدعیان ذکر مجلس سلطان المشائخ میگویند همچنان نیست من برخلاف آن معانی
 کردہ ام درین محل قاضی کمال الدین گفت کہ جائے روایت نیدہ ام ہم قال ابو حنیفہ
 السماع سماع الذوق و فیہ ثلاث یعنی گفت ابو حنیفہ کہ سماع حرام است و رقص کردن کار
 بدست نزدیک درین اثنا مولانا فخر الدین زراعی روئے مبارک خود جانب علمائے
 شہر کرد و از وفور علم و قوت ولایت خود گفت کہ شما از دو جہت یک جہت گیرید اگر جہت درست
 گیرید حل ثابت کنم و اگر جہت حل گیرید جرمت ثابت کنم و فی الحقیقت چنان قوت علم و
 اتقوی داشت کہ اگر میشنید علامہ عصر بودے تا او را ملازم نکردے نماندے و اصلا
 در بحث مسامحت نکردے و ہم در اثناے بحث مولانا علیم الدین نبیہ شیخ الاسلام
 بہاؤ الدین ذکر کرد بادشاہ ازوے پرسید کہ تو ہم دانشمندی درین باب چه میگوئی
 کہ سماع حلال است یا حرام و چون در بغداد و روم و شام گردیدی مشائخ آن صنایع

می‌شنود یا نه مولانا علم الدین گفت که من درین مقدمه رساله مقصده نام نوشته‌ام
 و اول حجت حرمت آورده‌ام و دران کتابت کرده‌ام اما آنکه بدل می‌شنوند ایشان را
 مباح است و آنکه بنفس می‌شنوند ایشان را حرام و در همه شهرها و هر دیار بزرگان و
 مشایخان سماع می‌شنوند و بعضی بادف و شبانه و کسی ایشانرا منع نمیکند و سماع در میان
 مشایخ از شیخ جنید و شبلی موروث است پس بادشاه این چنین شنیده ساکت گشت
 و مولانا جلال الدین گفت که بادشاه بر حرمت سماع حکم کند و مذہب امام اعظم رعایت
 دارد و در مجلس حضرت سلطان المشایخ از بادشاه فرموده بخوابم که درین باب حکم کنی
 بادشاه حکم آنحضرت قبول کرد و هیچ حکم نکرد و درین حرف دور وایت است بکنی
 آنکه مولانا فخر الدین در رساله اباحت سماع که نام او کشف المقلح من وجود السماع
 کرده است آورده است و صحیح همین است چرا که مولانا فخر الدین زرا دی دران مجلس
 حاضر بود و بیشتر بحث با قاضی کمال الدین صدر جهان او کرده و آن اینست و ما
 قال الخلف من لا اولیة فی تضلیل من یقول بالتخلیل فما کان ظاهر البطلان یحیی
 الخلف لحرمة و الحکم ثم اولی الی دولیة الذکر و الفعل مکان لا من اول الخلف الی اوان
 المجلس عند المظالم معنی آنکه و آنچه گفته است مخالف از دلیلیها در مکرار کردن کسی که میگوید
 بحلال گردانیدن هرگاه که بود ظاهر دروغ رجوع کرد بحث سوئے حرام شدن و حلال
 شدن پسترجوع کرد سوئے بهتر بودن ترک و کردن و بود این نقده از اول وقت
 ضحی تا اول سایه اصلی زوال پسترجو استند همه مردمان مجلس از سر لے بادشاه
 و روایت دوم آنکه بادشاه حکم کرد حضرت سلطان المشایخ وقتیکه خواهند سماع بشنوند
 کسی منع نکند و آنکه بنفس سماع بشنوند چنانکه طائفة قلندریان و حیدریان ایشانرا
 منع سازند و این روایت ضعیف است زیرا که اینها دران وقت حاضر نبودند و بعد
 فراغ بادشاه حضرت سلطان المشایخ را با تعظیم و تحکیم بسیار رخصت گردانید و درین
 روزهای یکی از حضرت سلطان المشایخ پرسید که مگر درین وقت حکم شده است که حضرت
 مخدوم هرگاه که خواهند سماع بشنوند او را حلال است آنحضرت فرمود اگر حرام است

بگفته کسی طلال نشود و اگر حلال است بگفته کسی حرام نشود و لیکن مسله مختلف فیہ
 است حضرت امام شافعی رحمۃ اللہ علیہ حکم جماع با دوف و شبانہ مباح میدارد و بر طلال
 علماً ما اکنون ہرچہ حاکم کند بہمان باشد و مولانا ضیاء الدین برنی در حیرت نامہ خود
 می آرد چون سلطان المشایخ از محضر مذکور در خانہ آمد بوقت نماز پیشین ہرا و مولانا
 محی الدین کاشانی و امیر خسرو را طلب کردہ فرمودند کہ دانشمندان دہلی بعد اوت و حسد
 من پر بودند میدان فراغ یافتند و سخنہا را از عداوت بسیار گفتند و عجیبہ امروز معائنہ
 شد کہ در معرض حجت احادیث صحیحہ حضرت محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نمی شنوند و
 ہمیں میگویند کہ در شہر ماعمل بروایت نقلہ مقدم است بر حدیث و سہرا کہ حدیث صحیح
 حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مذکور شد بر می آمدند و منع میکرد کہ این حدیث
 متمسک شافعی است و او دشمن علماء ماست و بیچ عالمی نہ دیدہ شدہ و نشنیدہ شدہ
 کہ احادیث صحیحہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را انکار کردہ باشند و اینچنین سخن نمیگویند
 مگر آنکس کہ از حدیث پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم اعتقاد نہ داشتہ باشد ہم سلطان المشایخ
 میفرمودند نمیدانم کہ این چہ روزگار است در ان شہر کہ کہ این جنس مکابرہ کنند چگونہ
 آبادان ماند عجیب است کہ خشت خشت نشود چون بادشاہ و امرا و خلائق از قاضی
 و علمائے شہر میشنوند کہ درین شہر عمل بر حدیث نیست چگونہ اعتقاد بر حدیث آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم را سخ ماند و از انوقت کہ ایشان روایت کردن حدیث منع میکردند
 من ترسانم کہ شومست این جنس بد اعتقادی کہ از علمائے شہر معائنہ شد از آسمان
 بلا و جلا و قحط و فاجہ بر سر شہر خواهد بارید از ان بود کہ در چهارم سال ازین ماجرا تلامذہ
 علما کہ در محضر بودند و دیگران لایم بسبب ایشان در دیوگیر جلا کردند و ہمیشہ از ان علما
 در دیوگیر سہ نہادند قحطی مہلک و وبائے سخت در شہر پیدا شد سبحان اللہ ہر سخن
 کہ زبان مبارک حضرت سلطان المشایخ گذشتہ بود عین آن معاینہ شد و تمامی ان
 محضر جماع در سیر الاولیاء مرقوم است درین رسالہ بنا بر سہنا و خلاصہ آن نوشتہ ام
 و در نواید الفوا و لغو حضرت سلطان المشایخ قدس اللہ صمدہ العزیز احوال جماع

بسیار جانند کورست من عین آں عبارت تبرکاً آورده ام جائے فرموده که سکه سماع
 درین شهر قاضی حمید الدین ناگوری نشانده است قاضی حمید الدین قدس الله سره العزیز
 المبارک وقاضی منہاج الدین بچوں او قاضی نشده وصاحب سماع بودند بسبب
 ایشان اینکار استقامت پذیرفت اما قاضی حمید الدین ناگوری با آنکه مدعیان با او
 منازعت کردند و خصومت بسیار وقاضی ہمراہ حرف ثابت بود جائے فرموده که
 چون ذکر سماع شنیدین قاضی حمید الدین بسیار شد مدعیان آنوقت فتوا بسیار
 کردند جوابها شنیدند و ہم نبشتند کہ سماع حرام است فقیہ بود کہ او با قاضی حمید الدین
 آمد و شد داشت مگر او ہمہ راں فتوی چیزے نبشت این خبر با قاضی حمید الدین
 رسانیدند و درین میان آں فقیہ بخدمت قاضی حمید الدین آمد قاضی حمید الدین
 روسوئے او کرد و گفت تو ہم جواب آن نبشتہ فقیہ شرمندہ گوئد شد گفت آری
 نبشتہ ام بر خوف خواجہ ذکرہ الله بالخیر فرمود روزے قاضی حمید الدین چیزے از
 سر خود بیروں داد با آن فقیہ گفت آن مفتیان کہ جواب نبشتہ اند نزدیک من
 ایشان ہنوز در شکم مادر اند اما تو زادہ شدہ و بے ہنوز طفلی و جائے دیگر فرمود کہ مولانا
 برہان الدین بلخی را با و فور علم کمال صلاحیت ہم بود چنانکہ بارہا گفتی کہ خدائے
 عزوجل مرا از بیچ کبیرہ نخواہد پرسید مگر از سماع آنگاہ خواجہ ذکرہ الله بالخیر ہم فرمود
 و گفت کہ مولانا برہان الدین چو این سخن گفتی کہ خدائے عزوجل مرا از بیچ کبیرہ
 نخواہد پرسید این ہم بگفتی کہ مگر از یک کبیرہ ازو پرسیدند کہ آن کبیرہ کہ امام ست
 گفت سماع جنگ کہ آن بسیار شنیدہ ام و این ساعت ہم اگر باشد بشنوم و جائے
 فرمودہ کہ مشایخ فرمودہ اند کہ در سہ وقت نزول رحمت باشد یکے در حالت سماع دوم
 در وقت طعام کہ بر نیت قوت طاعت خوردن سیوم در وقت ماجرا و صفا کردن
 در ویشان و جائے فرمود کہ صاحب مرصاد درین باب رباعی نوشتہ

وین جیفہ مُردارِ اہل امت با دا

گر بر تو حرام ست حرامت با دا

دنیا طلبا جہاں بکامت با دا

گفتی کہ منہ ذہن حرام ست سماع

باز بنده عرض داشت کرد که اکثر علما درین باب بحثی کنند و در نفی سماع سخن گویند
 نیکو نماید اما آنکه در جامع فقر باشد او چگونه نفی کند و اگر هم بنزدیک او حرام باشد آنقدر
 کند که خود نشنود و اما بایگان خصوصیت نمکند که شنوید خصوصیت صفت درویشان
 نیست خواج ذکرة الله بالخیر تبسم فرمود باز بنده عرض داشت کرد که بنده این طائفه را
 که منکر سماع اند نیکو میدانم و بر مزاج ایشان وقوفی تمام دارد و غرض آنکه ایشان کسماع
 نمی شنوند هم چنین میگویند که ما از آن نمی شنویم که حرام است بنده سوگند نمی خورد
 اما راست میگوید که اگر سماع حلال بودی هم ایشان نشنیدند و خواج ذکرة الله بالخیر
 برین سخن تبسم فرمود و گفت آری چون در ایشان ذوق نیست چگونه شنید
 و هر چه شنیدند و جائی در سیر الاولیا آمده که حضرت بخشید در حق سلطان المشایخ
 قدس سرها فرموده که من از خدا خواسته ام که هر چه تو خدا خواهی بیایی بعد از آن
 آن روز عصا بمن داد و فرمود که شیخ شیخ العالم فریدالحق ولدین قدس الله سره العزیز
 در حجره سر برهنه کرده و بشهره متغیر کرده میگشت و این بیت میگفت **بیت**

خواهم که همیشه در وفای تو زیم	خاک شوم و زیر پای تو زیم
مقصود من خسته ز کونین توئی	از پیر تو میرم از بر پای تو زیم

چون بیت تمام کرد سر بسجده نهاد چند کرات من مثل این دیدم در حجره در رقص و سر
 در قدم شیخ شیخ العالم نهادم شیخ کبیر فرمود بخواه چه میخواهی من چیز
 دینی خواستم شیخ مرا بخشیده بعد از ایشان شدم که چرا نخواستم که در سماع بمیرم بعد
 قاضی محی الدین کاشانی پرسید آنچه بود سلطان المشایخ فرمود استقامت خواستم
 شیخ مرا بخشید المام آنکه چون رساله حضرت مولانا فخر الدین زراوی بزبان عربی
 بود لهذا بموجب فرموده سیدی سیدی مرشدی ترجمه آن بزبان فارسی کرد و ایها العلماء ان
 یقبله الکاملون الماهرین وان کما لیسوا **الظالمون** کما جاء فی التفسیر لا اله الا الله ثم نور
لک کفر الکافرون یعنی آنکه د امید از خدای تعالی اینکه
 قبول کنند این ترجمه را کمالان و ماهران و اگر چه کراهیت برند حسد کنندگان و ظلم

نمایندگان چنانچه آمده است در قرآن شریف و خدا تعالی تمام کننده نور خود است
 و اگر چه مکرر و پندارند کافران **فَمَا أَقْبَرُ سَأَلَهُ أَصْحَابُ السَّمَاءِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**
 محمد صلی اللہ علیہ وسلم و اولیاء محسن الاستماع مت حذر اے خدا ایست چنین
 خدا که مخصوص گردانیده اولیا را به یکتائی شنیدن مترجم میگردد که باید دانست که
 اینجا دو امر اندیکه سماع و معنی آن شنیدن است هر خبر را که بشنود و دیگرے حسن
 سماع و معنی آن شنیدن کلام حق و کلام قدیم و این مخصوص است مراد لیا را
 قدس سرهم و ایشان خبر کلام حق هیچ نمیشنوند و اگر خبری میشنود بران حمل
 میکند بحکما قالہ تعالیٰ فایں ما لولاینا فم رجبہ چنانچہ این بیت بر تہیں آیہ محمول است *

در دو دیوارین آئینہ شد از کثرت شوق || هر کجا یکنگرم روئے ترا مینگرم
 م و اطباء حسر ایریم بلطائف المحاطب عند السعف و خوش گویا در و نایا ایشا زبانه گزینی
 پارچہ پائے خطاب کرده شده نزدیک شنیدن م دانستم قلوبم کلامہ القلم یکتف القلم
 و شواہد و لہائے ایشا ز کلام قدیم خود بکشودن پرده ہا م و الصلو علی محمد و آلہ
 الانبیاء بالاجات و در و نازل با در حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم سردار پیغمبران بالاتفاق م
 اللہ و اتباعہ الذین یلمح حسن الاتباع و بر و لا و متابعا در رئیس با کہ برے ایشان
 نیکو متابعت م **مقتدات** مقدمہ در لغت آنرا گویند کہ پیشوائے لشکر باشد و در اطلاق
 علما آنرا کہ در شروع کتاب یا شروع علم ذکر آنرا مقدم باشد م اعلان اہل السنۃ و الجماعۃ
 فلنفرق بدار کما اہل سنت و جماعت فرمودہ ہند م **الفقہ** م یکتو فقہا م و المحل لون
 دوم محمدان م و **الصلوات** موم فیون م فالفقہا صلوات علی زین احیاء الطواہرات پس
 فقہا نام نہادہ اند محمدان را صاحبان طہارت لہم تعبدون بحج و الحج و یطلبون
 الاستغفرات زکرا و شواہد اعتماد میکند فقط بر حدیثیکہ روایت کردہ شدہ باشد از جناب
 رسالت تاب صلی اللہ علیہ وسلم و طلب میکند سند ہائے صحیح را کہ راوی او معتبر باشد
م و ہم اہل الرایات و ایشا یعنی محمدان نام نہادہ اند آنہا را یعنی فقہا انسا
 صاحبان عقل م دانم یحیو بالہی و یترکون الخیر الواحد برے ایکہ آنہا عمل میکنند

بر عقل خود و ترک میکند حدیث میکند حدیث واحد را یعنی حدیثی را که راوی او یک باشد هم فعندهم
 العمل بالدرایت مع وجود مخالفة الخبر الواحد عن الثقات جائز است پس نزدیک
 او شان عمل کردن بر عقل و قیاس با وجود مخالفت شدن حدیث و اگر واحد شدن از راه بیان
 معلوم باشد جایز است و عند الحدیثین لایحوزنا است پس نزدیک محدثان جایز
 نیست هم والصوفیه اجماع الفیصل فیهم و صوفیان جدیدترین بهر دو گروه هستند و صاف تر
 او شان هم لا یمتنعون من الله تعالی ان لا یثبته الله تعالی زیرا که او شان متوجه میشوند
 سوائے خدا تعالی تبرک کردن الثقات از ضریک یا سوائے خدا تعالی است هم فهم یعلمون بالحدیث
 الا حوط ولا یقبلون المذهب المعین است پس اینها عمل میکنند بمذهب مختلط و
 قبول نمیکند مذهب معین را هم كما قال بعضهم الصوفی کلامه ای المذهب
 للمعین است چنانچه گفته اند بعضی او شان که صوفی نیست مذهب از برای او یعنی مذهب معین هم
 و نفسکون بقوله علیه الصلوة والسلام و تنگ میکنند بقول پیغمبر خداست و باید
 بر او درود و سلام هم اختلاف متنی سعتی فی الدین است اختلاف است من وسعت است در دین
 هم فاذا کان الاختلاف توسیعا فلختیار المذهب المعین یقتضی است پس هر گاه یکی
 که اختلاف وسعت شد پس اختیار کردن مذهب معین تنگی است هم و تضیق الموسع منصرف فی
 الدین است و تنگ کردن گشاده گشاده را منع کرده شده است در دین هم که لا نه حرج فی حق المكلف
 است زیرا که این حجج است در حق تکلیف کرده شده یعنی بنده هم و كذلك منع النبي صلى الله
 علیه وسلم الا حرجا بین دعاء است و برای همین منع کرده است پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم
 اعرابی را وقت دعا کردن او و عربی ساکن دیهات را گویند اللهم ارحمني ورحم ولا تحرم عنا
 احدنا است ممکن همراه ما کسی دیگر را ما را و محمد را و رحمت باز یاد رحمت کن هم لقد تحجرت واسعا
 ای تضییف است و فرمود جناب رسالت مآب صلی الله علیه و سلم که البته تحقیق تو تنگ کردی تو
 فراموشی فتنه ان اختیار المذهب المعین لیس بشی است پس ثابت شد که اختیار کردن
 مذهب معین چیز خوب نیست هم و هو طریق العوام است و این راه عوام است هم و یؤید
 کتاب السنن است و تأیید میکند این را قرآن و حدیث هم و جمع علیه المحققون

کرده اند برین محققان هم فالکتاب هو قوله تعالى فاستعلا الذکر اولکم کا اعتبار پس قرآن
 این قول خداست تعالی است پس سوال کنید اهل ذکر را اگر باشند و اندام فالامور بالسو
 من غیرتین يدل على ان اختيار المذنبين عندت پس حکم او سبحانه به سوال
 بدون معین کردن اهل ذکر و الا لت لیکن بر آنیکه اختیار کردن مذنب معین بدعت است هم
 و اما المسته فقوله عليه الصلوة والسلام وکن حدیث پس قول آنحضرت است برو
 در و سلام صحابی کا بقوم بایم اقتدی بخواهیم تیاران من بچو ستارگان اند
 بهر کسی که از ایشان اقتدا کند بدایت یابد هم فالامور الا قتلا کا مرالسوال فی ذلک الاختیار
 پس حکم اقتدا حدیث صحیح حکم سوال است در قرآن مجید در ترک کردن اختیار یعنی
 چنانکه در قرآن شریف حکم سوال مطلق است از کسی شخص معین نیست همچنین حدیث حکم اقتدا
 از کسی صحابی معین نیست و اما الاجماع فهو ظاهر لیکن اجماع پس ظاهر است هم
 لا یلزم فی قول العلماء المجتهدين واجب حتی یبیز العاقل دلیل الوجع من الوجع
 و القوم الضعیف فذیرا که نظر کردن در قولهای عالمان مجتهدان واجب است تا که
 تمیز کند عقلند دلیل غالب یا از مغلوب و قوی از ضعیف هم لزيادة الشک الاصول
 بر آنکه زاید شدن شد در سؤال هم و هو طریق طالب العلم و این راه طلب کردن علم است هم و
 طلبه واجب بالاجماع پس طلب کردن علم واجب است بالاتفاق هم ملا و در فی الحکایت چنانکه
 درین مقدمه حدیث شریف و او هم طلب العلم و فیضه علی کل مسلم یعنی طلب کردن علم فرض
 است بر هر مرد مسلمان و زن مسلمان فاختیار المذهب المعین بالتقليد لستداد
 هذا الباب پس اختیار کردن مذنب معین بتقلید بند کردن این باب است هم و
 لقياس كذلك لكونه ترجیحا بلا من حرج و قیاس نیز ترجیح است است بر آنکه
 بدون او یعنی اختیار مذنب معین غلبه بدون غالب کند بر آنکه اختیار کردن مذنب
 معین با وجود برابر شدن همه مذنب با اهل سنت و جماعت در حقیقت دعوی است بدون
 دلیل هم و خرجانی حتی لا یكلف كما ذکره کات و حج در حق تکلیف کرده شده یعنی بنده
 چنانچه ذکر کرده اند و شان یعنی فقیهان هم فاذا کان الصوفية فی مذهب غیر معین

فروایة القمهاء عليهم ليس بحجة **ت** پس گاه که سوفیان در باب غیر معین شدند زیر که
 نه فقط قول فقیهان میگردد و نه قول محدثان بلکه در هر چیزیکه احتیاط زیاده باشد ما را میگیرند
 پس روایت فقیهان بر او شان حجت نیست **م** خافهم **ت** پس فهمیم **م** و اسمع **ا** کن **ت** بشنوم
م فها انما سرعت فی توفیع السماع **و** اباحت **ت** پس آگاه باش که حالا شروع کردم در
 واضح کردن سماع و مباح کردن او **م** و کتابا موسوما باصول السماع **ت** و تصنیف کردم کتاب
 نام نهاده شده باصول السماع **م** و ترجمه علی عشرة اصول و اعرضت عن زیادة الفصول
ت و مرتب کردم و بر آورده اصل و کماره گزیدم از زیاده کردن مضل **الاصول**
 فی بیان حقیقة السماع صیغة و لغة و اصطلاحات **ت** اصل اول بریان کردن حقیقت سماع است
 از روی صیغه که کدام هیئت او از روی معنی لغوی و از روی معنی اصطلاحی **م** السماع
 لفظ مشترک **ت** سماع لفظی است مشترک میان چند معنی **م** و هو عند بعض الاسماء الجامعة
 کما فی نایج الاسامی السماع السرف **ت** و از رویک لغوی اهل لغت اسم جاد است
 پینانچه در نایج الاسامی که کتابی است در لغت که سماع معنی مسرت است اسم جاد
 آنرا گویند که نه خود از کسی لفظ مشتق باشد و نه از کسی صیغه دیگر مشتق باشد **م** و عند اکثر
 هو الصدم من السمع و استعمال فی المسموع یقال **ه** هن الکتب سماع **م** و المسموع
ت و نزدیک اکثر کسان او مصدر است معنی شنیدن و استعمال کرده شده است در معنی
 مفعول که لفظ مسموع است معنی شنیده شده مثلا گفته میشود این کتاب سماع است
 یعنی شنیده شده است و این است تحقیق صیغه و لغت آن **م** اما فی الاصطلاح فهو
 المسموع المطبوع المسموع من الصوت **م** و هو حق فیضه **ت** و هو عند کثیر من علماء
ت لیکن در اصطلاح پس سماع عبارت است از شنیده شده خوش آینه جمع کرده
 شده از آوازی که و کلام موزون تا که بر میگردد و فهم نزدیک گفتن لفظ سماع بر این معنی **م**
 و فی هذا الاصطلاح مرعات المعنی اللغوی **ت** و هو حاصل **ت** در این اصطلاح یعنی اصطلاح
 صوفیه صافیه رعایت کردن معنی لغوی است و همین اصل است **م** و السماع و هو اللفظ
 لانه **استماع** الاشتعالی تكون فی ذکر الغولی مع حسن الصوت **ت** و سماع

بخار غناست زیرا که غنا عبارت از نشیدن شعر با سبک و ذکر غوانی باشد با و از سبک و الغوانی
 هو النساء لیستغنی هو بالحسن عن السریة **ت** و غوانی زنانه است که
 به پروا باشد بسبب حسن از زینت هم که اشارت علیه الشیخ العالم ابو طالب المکی فی قوت
 القلوب **ت** چنانچه اشاره کرده است سولے این شیخ عارف ابو طالب مکی در کتاب قوه القلوب
 که تصنیف اوست **ت** ان الغانی ما تشبث به النساء و وضعن به شهدن فیه
ت که تحقیق آنانی چیز نیست که چنگل میزنند بان زنان و وصف کرده شدند بان و مشابه کرده شدند
 و ان هم و دعی الی الهواء و المشوق الی الله **ت** و دعوت میکند آن چیز سولے خواش
 نفس و شوق پیدا کند طرف هوا و لعب هم و قوله حجه الاستفاضه علمه فی لغة العرب
 و کمال عمر **ت** و گفته آن شیخ محبت است از جهت کثرت و شهرت علم او در لغت عرب کمال پیرنگار
 او هم و اوف السماع **ت** بحکم مآب **ت** پس سماع حرام نباشد بحرام شدن غناء
 هر چه اگر آن امور قبیحه که در غناء هستند در معنی سماع یا خود نیست هم و قسم احدان **ت** یا کل
 فاکل لحم السمک **ت** الحیث عند الیمنیة رضى الله عنه **ت** آیا نبی
 تحقیق اگر سوگند یاد کند کسی باینکه نخورد گوشت را پس خورد گوشت ماهی را دروغ گوئیم شود نزدیک
 امام ابو حنیفه رضی الله عنه هم لان اسم اللحم عن کمال الحما و هی المشقة و الالحام
 فیه غیر موجود فلا بد خل **ت** حکم حقیقه **ت** زیرا که لفظ هم
 خبر می دهد باز الحما و این معنی نخگی و سوختگی است و نخگی و سوختگی در گوشت ماهی موجود نیست
 پس گوشت ماهی داخل نخواهد شد در حکم گوشت در حقیقت هم فکذاک السماع بحکم
 الغناء اذا سمعه لیسر عن ذکر الغوانی **ت** پس بمنین سماع خارج
 میشود از حکم غناء جهت اینکه لفظ غناء خبر می دهد از ذکر غوانی و او در معنی سماع نیست هم فالسماع
 مطلق و الغناء مقید و المطلق خاسر چه عن حکم المقید **ت** پس سماع
 مطلق است و غناء مقید است و مطلق خارج میشود از حکم مقید **ت** هم گوید چنانچه استعمال رنگ سرخ مثلا
 در شرع ممنوع است و دیگر رنگها جایزند اگر حکم مقید که حرمت است بر مطلق نمی آید هم فاذا کان
 السماع فارغاً عن وصف الغناء فهو مباح **ت** اتفاق از آن مجموع من الصلح الحسن و الذکر

پس قتی که شمع خالی از وصف غنائی از اموریکه در معنی غناء ما خود اند پس آن مباح باشد
 بالاتفاق زیرا که تحقیق سماع جمع کرده شده است یعنی مرکب است از آواز نیکو و کلام موزون هم
 واستماعهم فی الشرح ایازاد کلا واحد منها محسن المعنی فی عینده ت و شنیدن
 این هر دو در شرع جایز است سبب اینکه هر یک ازین دو نیکوست بنا بر معنی که در ذات اوست هم
الأصل الثانی فی استماع الصوت الحسن ت اصل دوم در شنیدن آواز نیکوست هم
 الصوت الحسن نغمه عزاد الله تعالی فی خلق الانسان فحسب الله ت و آواز خوش نغمت است
 زیاده گردانیده است و اخذ لے تعالی در بدایش انسان پس بهتر است ادا کردن او هم و هفت
 من عند الله التی عبده فهو فی نفسه محسن فی استماعه مستحسن ت و آواز نیکو نغمت است
 از نزد او سبحانه سوائے بنده او پس او در ذات خود نیکوست و شنیدن او نیز نیک کرده شده است
 هم اذ الله تعالی من به علی العباد کما جاء فی التنزیل ت زیرا که خدای تعالی
 بذات نباده است بآن بر بندگان خود چنانچه در قرآن مجید آمده هم و یزید فی الخلق ما یشاء
 ت معنی چنین است که زیاده میکند او سبحانه در بدایش هر چیزی را که میخواهد هم قال بعض المفسرین
 وهو الحسن ت بعض مفسرین گفته اند که آن چیز آواز نیکوست هم وقراء فی الخلق وهو من نواد القراء
 ت بعضی قاریان فی الخلق یفهم الخا خوانده اند و این از قرأت های نادره است هم
 واصطفی الانبیاء علیهم الصلوة والسلام به کما قال النب صلی الله تعالی علیهم وسلم ما
 بعث الله قط الا وله حسن الصوت ت و برگزیده شده اند پیغمبران بر ایشان درود
 سلام با آنچه فرموده است پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم که فرستاده شده است کسی پیغمبر هرگز نیکو
 بر لے او حسن صوت است یعنی پیغمبران را آواز خوش می باشد هم فالتلذذ به شکر النعمه هو
 واجب بقوله تعالی پس لذت گرفتن بآن یعنی آواز نیکو شکر نعمت است و این واجب است
 بموجب قول خدای تعالی هم و اما تبعه ذلک فذات معنی چنین است و لیکن به لغت پرورگان
 شود سخن کن یعنی لغت پروردگار خود را به شکر کردن ظاهر کن هم فالحدیث یقضه وجوب
 التلذذ ت پس حدیث شریف تقاضا میکند واجب شدن لذت گرفتن بآهم والصوت البقیه
 منکر کما قال الله تعالی ان انکر الصوت لصوت الحییر ت و آواز بدکار کرده شده است

چنانچه فرموده است خدا تعالی که تحقیق بدترین آوازها آواز نیست بم اقتبسان
 لقیضه مرقع اذ الشئ یبتین بصد د ث پس ثابت شد که تحقیق لقیض آواز بد
 یعنی آواز خوش پسندیده است زیرا که شے ظاهر میشود بعد خود هم و کلامه معجزه لدا و د علی
 الصلوة ت دبرائے اینک آواز خوش معجزه حضرت داود پیغمبر است برود و د م و هوا یه
 من آیات الله تعالی وله تاثیر یبلغ فی القلوب لذلک ان یقع من کلامه ت د آواز خوش
 ایتی است یعنی نشانی است از آیات خدا تعالی و برائے او تاثیر است بسیار
 در دلها و برائے همین بود که هر دواشته میشدند از مجلس برائے او جازا لملاوی عن
 التکات و د علیهم السلام کان یسمع قرآنه الا نسا و الحجن والوحش والطیون قراءه التوبه
 برائے اینک روایت کرده شده است از مردمان ثقه بدرستی که داود علیه الصلوة بود که
 میشنیدند قرأت او را آدمیان و جنات و جانوران و خوش چوپایه و پرند
 وقتیکه میخواندند و بر او را م و کان یرفع من مجلسه الی السماء تجذابة من قدامه
 من المستعین و بود که برداشته شدند از مجلس او چهار صد جنازه از کسانیکه تحقیق مردند
 از شنیدن گان م و ذکر الهمزة فی قاعه کرامه صلی الله علیه و آله و عباس رضی الله تعالی
 ت و ذکر کرده است حافظ ترمذی در کتاب نوادر الاصول بسند کردن از ابن عباس
 رضی الله عنه انه قال داود علیه الصلوة والسلام کان یقرء الزبور نسیه صیحات بدرستی
 که فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم که تحقیق داود علیه الصلوة و السلام بود که میخواند
 زبور را بنهاد آواز هم و کان یقرء قراءه لطیبه من الهوا مر ت و بود که میخواند قرأت که خوش
 میشدند از آن شرات الارض م و کان اذا اراد ان یشی نفسه لم یبق دابه فی برونه
 کما یصح صوته و هرگاه میگذاشته میگذاشته میگذاشته میگذاشته میگذاشته میگذاشته میگذاشته
 بری و بخوبی میخواند و میشنیدند آواز او را م فالصوت الحسن اذا کان معجزه الله فاستماعه
 ت پس آواز نیکو و قتی که معجزه پیغمبر باشد پس شنیدن او واجب باشد مگر جم گوید که
 از سلف منقول است که آواز نیکو خدا تعالی را نیز پسندیده چنانچه در حدیث
 شریف آمده است که شخصی بجمال الحاح و تضرع در جناب الهی دعا میکرد و جبرئیل

علیه السلام غرض نموده که ای پروردگار این بنده تو دعا میکند قبول کن حضرت رب العزت
 فرمود که من میدانم حاجت گفتن توفیق است و سبب تاخیر اینست که آواز این شخص
 خوش می آید پس معلوم شد که تعجیل در دعا ناپسندیده است و الله اعلم کذا لکن استهلاک
 تجمیع حکم سماع است یعنی شنیدن واجب است چرا که در سماع صوت حسن می باشد
 اذ حق المجره هو الاظم هار و المشاهدة و القبول برائے اینکه حق معجزه طاهر کردن دیدن
 و باور نمودن است اما قوله علیه الصلوة و السلام صوتان ملعونان بصوت یکاء عند
 مصیبة و صوت مزمار عند النعمة فهو دلیل الایباحة لیکن قول پیغمبر خدا صلی الله
 علیه و سلم که دو آواز لغت کرده شده اند یکی آواز گریه و فوته نزدیک نصیبت و دیگری
 آواز فرار نزدیک شادی پس این قول دلیل مباح کردن است هم که آن مفهوم الخطایات
 ایاحتی غیره هذه الاحوال لایحل التخصیص زیرا که مفهوم خطاب تقاضا میکند
 تمباح شدن او را یعنی حسن صوت را در غیر این احوال چرا که تخصیص مزایر دالالت
 میکند بر اینکه صوت بدون مزایر مباح باشد و گرنه تخصیص باطل گردد هم فافهم پس فهم
 کن **الاصول الثالث فی حرمة** اصل سوم در مزایر است هم المزمار لانه توجد بها الا
 صوات الموزونة تنظر الی نفسها مباحة کما ذکرنا اما الحیمة فلعلة اجوا و هو تذکره
 تفرما آله الیست که یافته میشود آن آواز بائے وزن کرده شده و او بنظر ذات خود مباح
 است برائے آنکه مذکور شد که صوت حسن معجزه پیغمبر است و شنیدن او واجب است
 ولیکن حرام شنیدن او بنا بر سبب دیگر است و او یاد دہانیدن نوشیدن شراب است
 کما روی عن النقات عن النبی صلی الله علیه و آله اذ حرم الخمر و المزمار و چنانچه روایت
 کرده اند راویان ثقه از پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم که وقتیکه حرام شد شراب حرام شد
 مزایم اذ الناس یضربون وقت شربه فحرم صوته لکن ذکر اباحت جہت اینکه آریان مزمار
 فرما را نزدیک نوشیدن آن پس حرام شد زدن او برائے یاد دہانیدن او آنرا
 یعنی حرام شد زدن فرما را سبب یاد دہانیدن او نوشیدن شراب است هم و هو قبیح
 لمعه فی غیرت و آن یعنی فرما را زدن است بسبب معنی که در غیر او اندیشی

باعث شراب هم فاذا كانت هذه العلة مفقودة بيقظة المحرمه ضرورت پس هرگاه که این
 سبب کم شود کم خواهد شد حرمت باضر و یعنی وقتی که سبب حرام شدن موجود نباشد حکم حرام شدن نیز
 نباشد هم و لهذا یباح ضرب الطبل فی حروب و ضرب الشیخ و الشیخ فی الاوقات المحسنة
 و غیر ذلک و برائے همین مباح کرده است زدن نقاره و جنگها و زدن شیخ در پنج اوقات و سوائے
 این هم قنبت به ان المحرم بتغیر بتغیر العلة پس ثابت شد باینکه تحقیق
 حکم تغیر میشود بسبب تغیر علت هم و اذا كانت النفس منزوعة عن المهر و الهواء و موضوعاً للصقوة
 و الزکوة و مشتاقاً الى مشاهدة الله تعالی و لقاء و هرگاه یک نفس پاک باشد از هر نوع هوا و موضوعاً للصقوة
 و موصوف باشد بزرگزیگی و پاک و مشتاقی سوائے دیدن دیدار خدائے تعالی و ملاقات آن هم
 فاصوات المزمیر و اعیبه من الصکس الى الصفا و مرفعته عن
 السفلى الى العلا و پس آوازهای مزایر و دعوت کننده اند
 از کدورت سوائے صفائی و بزرگنیت کننده اند از پستی سوائے بلندی هم اذ الصوت الحسن قوت
 الاسرار و قوتها فی سیران عالم الملكوت و برائے اینک آواز نیکو
 غذائے روح است و غذائے اینهاست و سیر عالم ملکوت هم و یؤتد قول ذ النون المصری
 رحمة الله علیه حين سئل عن الصوة الحسن فقال غطاً و انشادات او دعها
 الله او دعها الله تعالی کل طیب و طيبة و نماید میکند این را قول
 ذ النون المصری رحمة الله علیه و قتی که سوال کرده شد از آواز نیکو پس گفت خطابها نیست که و شمار نیست
 که بنماید است اینها اندائے تعالی در هر هر دایک وزن پاکیزه هم فاستماعه لهما مباح و لفظ
 العلة قیاساً علی ضرب الطبل فی المحر و ب و
 پس شنیدن او برائے آن هر دو مباح است برائے نمودن سبب حرمت بر قیاس زدن نقاره
 و جنگها هم الا ترى ان الله علیه سلم جواز ضرب الدف فی المنکاح
 الاعلان و آیاتی منی که تحقیق پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم جایز گردانیده است زدن دف در نکاح
 برائے ظاهر کردن هم که استجاء فی الخبر من الصحیح اح اعلنوا نکاح و لو بالدف
 پس چنانچه در حدیث شریف از صحاح رسیده آمده است که ظاهر کنی نکاح را و اگر چه بدف باشد

در حدیث هم **فنی یا ملاعیاد والسرور** الحدیث آخر الاظهر بالاطربا و در روز عید با و خورمی جایز است بموجب حدیث شریف دیگر بنا بر ظاهر کردن خوشی **مکان** فی صوته و صفین الاطربا و الاعلان فالاطربا للمذونیه و الاعلان لشدته **ت** تحقیق در آواز او یعنی دف دو وصف اندیکه خوش گردانیدن و دیگر ظاهر گردانیدن پس خوش برائے موزون شدن اوست و ظاهر گردانیدن برائے شدت بلندگی آواز اوست **هم** فی النظر الی هذین وصفین ای السماع النبی صلی الله علیه و سلم **ت** پس بنظر نمودن سوئے بهمین دو وصف **مبتاح** گردانیده است شنیدن را نبی صلی الله علیه و سلم و وزن او را یعنی ن را هم **فما دونه من المزامیر** یقاس علی احترامها و جوده بوجودها **فیقول** **ت** پس چیمے که سوئے اوست از مزامیر قیاس کرده شود بر او زیرا که حرام شدن مزامیر موجود باشد به سبب وجود علت یعنی شرب خمر پس بکشم شدن آن کم خواهد شد یعنی و تقیه علت نباشد حکم حرمت هم نباشد **هم** و هذله استدلال حمل الامام القزالی اصوات المزامیر علی اصوات الطیور الی یكون لها حسن الترتیب و اباح استماعها **ت** و بهمین دلیل حل کرده است امام غزالی آوازها مزامیر را بر آوازهائے جانوران پرندگان مثل قمری و غیره چنین **ها که برائے آنها نیکو سر و دست** یعنی خوش آواز هستند و مباح گردانیده است شنیدن آنها را **هم** **فبدل** **ت** سمع بعض المغلوبین السماع المزامیر فی غلبات الشوق پس بهمین جهت شنیده اند بعضی کسانی که مغلوب بحال و الشوق بودند سماع را همراه مزامیر در غلبه شنیده اند **هم** و اما سماع متبیا رضی الله تعالی عنهم فبری عن هذله التهمة و هو مجرد صوت القول مع الاشعاع المشع من کمال صنعته **ت** **تعا** **ت** لیکن سماع مشایخ مایان رضی الله تعالی عنهم پس پاک است ازین تهمت یعنی خالی از مزامیر بود و آن فقط آواز مطرب بود همراه شعر با خبر دهنده از کمال کاری گری خدائے تعالی **هم** **الاصول الرابع** فی الشعر **ت** اصل چهارم در شعر است **هم** الشعر کلام موزون مشعر عن **ت**

الدقیقة تصدیر عن الحلف الطبع **ت** شعر کلامی است وزن کرده شده
 خبر و بنده از معنی هائے باریک و شکل صادر میشود از شخصیکه برائے او کاریگری
 طبعیت باشد مفعولان کلام فی الموعظة والحكمة وشرح صنع الله تعالى و اوقع
 فی الجمیع و **ی** در مشق الاصل **ت** پس شعر و قید باشد در فصاحت و حکمت و بیان کاریگری
 خدائے تعالی پس در آئینده تر باشد در دل شنوند و میکش شوق را سوسن کاریگری
م کما جاء فی الخبر ان الشعر حکمت چنانچه آمده است در حدیث شریف که
 تحقیق بعض شعر البته حکمت است **م** ای ماهوفیه من الفوائد اوقع فی الفوائد **ت**
 فی حکمته بالفتنة لثلاثی القلوب **ت** یعنی چیزیکه در آن فایده هست
 واقع تر میفود در دل بسبب موزون شدن او پس او حکمت است اسنده
 برائے تاثیر و بهام و الطبع للوزن من مواهبه تعالی یؤتیه من یشاء کاضع
 فی العبد **ت** طبعیت موزون از بخشش هائے او سبحانه است میدهد
 و یا هر آن کس را که میخواهد نیست در آن کاریگری برائے بنده مانند آواز نیکو که
 در آن دخل بنده **م** بل هو اشرف منه لانه صفته مخصوصة للانسان **ت**
 الصوت الحسن من الطبع **ت** بلکه آن یعنی طبع موزون بهتر تر است از و یعنی از
 صوت من زیرا که طبع موزون صفت خاص کرده شد برائے آدمی و در آواز
 نیکو شرکت است همراه جانوران **م** و ملاو نهان من الامایر فهو ایضاً نعمة مخصوصة
 من عند تعالی **ت** و فلا قیمه و نفسه **ت** و چیزیکه سوائے اوست از قسم غرایر
 پس آن نیز یعنی است خاص کرده شد از طرف او سبحانه سوسن بنده او تعالی
 پس نیست زبونی و بدی در ذات او هرگز یعنی شعر ذات خود بهتر چیز است **م**
 الاثر لای البوصلی الله علیه و سلم حستان ثابت کاشف حتی یشی الشعر فی مجلسه للثقیف
 و یشد وضع المنبر حين انشاءه و قال اجمو باحسن و دوح القدس معک **ت**
 آیامی منی که تحقیق پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم حکم کرد حستان بن ثابت را با تصنیف
 کردن تا که تصنیف کند شعر را بهر آن مجلس بزرگ و پیغمبر اندر او بروئے آن حضرت

نمیت

صلی الله علیه وسلم وبنیاد آنحضرت صلی الله علیه وسلم منبر را وقت تقصیف کردن چنان
 شعر و گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم که بگویند لے حان و روح القدس یعنی
 جبرئیل علیه السلام همراه تبت یعنی در مدد گاری تبت هم که از کمال تفسیر هند و کتب
 کتابها است که در این چنانچه ذکر کرده است قاسم قشیری درین حدیث در کتاب خود
 بسند بانی صحیح هم فاذا کان الشعر من اثر الوحی فلا سیبیل لانتکال الصلوات
 پس هرگاه که بشود شعر از اثر وحی جهت مدد گاری حضرت جبرئیل علیه السلام پس
 نیست آنکار او هرگز هم قول النبیه صلی الله علیه و آله ان الله تعالی کذا تحت العرش لا یست
 عقیقتهما الشعر و قائم میکند این را قول پیغمبر صلی الله علیه وسلم که تحقیق بر آن
 خدای تعالی خزان است زیر عرش بنا بر انسان و کلید بانی اوز با آنها شاعران
 است هم و لهذا ما به النبی صلی الله علیه و آله کما للشرع کان نزله مع مقامه الهی
 و برانے همین نام نهاده است او را یعنی شعر را پیغمبر صلی الله علیه وسلم حکمت همچون
 شرع که نام او حکمت است زیرا که نازل شدن او از مقام بلند است یعنی زیر عرش
 هم فتنانه حسن یعنی فی عینده که هو فلا قبیله فی الامراض فی الموضع القیصر
 پس ثابت شد که تحقیق شعر نیکوست بنا بر معنی که در ذات اوست مانند او یعنی مانند
 صوت حن پس نیست زبونی در ذات او مگر به سبب عارض هم و اجزاء هازبون
 کالغش و الاستهزا و ذلین الخطوات شرعیة فالجوالوسوال و المومنین و الطغریات
 مانند غش و تنخو زینت و وصف کردن ممنوعات شرعی و بگو کردن پیغمبر صلی الله
 علیه وسلم و مومنان و طعن کردن دین هم که افعال الشعر المذنبون هم المکفره و البهجة
 ستمان رسول الله صلی الله علیه و آله چنانچه کرده اند شاعران در نوع
 گویان از کافران و فاسقان و فاجران در وقت جناب رسالت کتب صلی الله علیه
 وسلم و قوله تعالی و الشعر یقیمهم الغاؤون همول علیهم کاهل الشعر
 الذین یکون فی اشعارهم شعائر الذین و قول حکما که شاعران
 پیروی میکنند ایشان را بحجروان و را امان حل کرده شده بر آنها یعنی بر شاعران

وروغ گویان نہ بر شاعرانیکہ باشند شعر برائے ایشان نشان دین م اذلا شعرا
 النسخة مروية عن اکثر الصحابة رضوان الله تعالى عنهم ترجمہ جہت اینکه شعر برائے کہ
 برائے نصیحت ہستند روایت کردہ شدہ انداز اکثر باران پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم
 رضی اللہ تعالیٰ عنہم م والدلیل الظاہر علیہ ان الاشتغال بقدر الشد بین بدکم رسول
 صلی اللہ علیہ وسلم بل ہوا شدل ترجمہ و دلیل ظاہر برین آنست کہ تحقیق شعر ہا البتہ
 خواندہ شدہ اند در میان ہر دو دست یعنی پیش پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم بلکہ آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم خود خواندہ آنہا را یعنی شعر ہا م و ہو دلیل الظاہر الا بالحق
 است و ہمین است دلیل ظاہر برائے مباح شدن شعر م فافہم است پس
 ہم کن م **الاصل الخامس** فی صوت الحسن والکلاموزون فی اباحتہما جمیعاً
ت اصل پنجم در آواز نیکو و کلام وزن کردہ شدہ در مباح شدن این ہر دو م
 فاذا ثبت ان سماع صوت الحسن والشعر المشعر من صفة الله تعالى جائز
 ثبت سماع مباح اجتماع الحسن والحسن یوجب زیادۃ الحسن فیہا فوجس استماع مستحسن
 است پس ہر گاہ کہ ثابت شد کہ تحقیق شنیدن آواز نیکو و شعر آگاہی دہندہ از کار گیر
 او **الحکم** تعالیٰ جایز است پس ثابت شد کہ تحقیق سماع مباح است زیرا کہ جمع شدن
 نیکو با نیکو باعث میشود زیادتی نیکوئی را در آن ہر دو پس او یعنی سماع نیکو است
 و شنیدن او نیک کردہ شدہ است م ویشیوالیہ قول النبی صلی اللہ علیہ وسلم زینوا
 القرآن باصواتکم فان الصوت الحسن یزید القرآن حسناً و اشارت میکند طرف
 این قول پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم کہ زینت کفید قرآن را با آواز ہائے خود چرا کہ
 آواز نیکو زیادہ میکند قرآن را از روی نیکوئی م فالقرآن حسن فی بنفسہ و لا یؤ
 بالصوت الحسن بسبب لزیادۃ الحسن فیہ لایقاعہ فی قلب السامع
 است پس قرآن نیکو است در ذات خود و اد اگر دن او با و از نیکو سبب زیادتی
 نیکوئی است در آن برائے واقع کردن او قرآن را در دل شنوندہ یعنی از جہت
 تاثیر او در دل ہائے شنوندگان م فاذا کان الشعر موافقاً لمعناہ فی حکمہ

ت پس وقتیکه شد شعر موافق برائے معنی قرآن پس داخل خواهد شد در حکم
او نیز یعنی ادائے آن با و از خوش نیکو باشم فهو لا یخلو عن المغنیر اما فی الموعظة
الحسنة فاستماعه حسن بالاتفاق ت پس شعر عالی نیست
از دو معنی یا در نصیحت نیک است پس شنیدن او نیکو است بالاتفاق م
واما فی صفة الجرد والاکمرد والنساء الحسناء فهو محمول علی استماع حسن الحواد
العلماء فاستماعه مستحسن ایضاً التثویق للموعن الی الا حسن ت
و یا در وصف امر و نابالغ و زنان خوب صورتان پس این حمل کرده شده است
بر شعر بے نیکوئی حوران و غلام بے بهشتی پس شنیدن این نیز نیکو است
و برائے شوق دہانیدن او مومن را سوئے آخرت هم والصوت الحسن یؤکد
عند الاستماع ویوجب زیادة التثویق الیها و هو احسن ت و آواز نیکو تا کید
میکند شعر از دیک شنیدن و باعث میشود زیادتی شوق را طرف آخرت و
این نیکو است م و کانه سمع النبی صلی الله علیه وسلم قصیدة کعب بن زهیر
وفی صدرها ذکر حقین استلها ت و برائے این که تحقیق شنیده است
پیغمبر صلی الله علیه وسلم قصیده کعب بن زهیر و حالانکه در ابتداء او ذکر خوب
صورتی زنان است پس متعین شد آن یعنی شنیدن چنین قصیده کما قال الشاعر
بانت سعاد فقلوبهم مقبول ثم لی هتکاً لمصرع بهیفاء مقلنه عجزاء مدبوة
چنانچه گفته است کعب بن زهیر جدا شد سعاد پس دل من امر و ز غمگین است
و سعاد نام معشوقه است تا این مصرع اگر از پیش بینی نازک کمر است و اگر از
پس بینی بزرگ سرین است م و فیہ صفة عجزاء فثبت ان ذکر المصنوع امر
اکمرد والنساء جائز فی المشرع ت و درین مصرع وصف سرین است پس
ثابت شد که تحقیق ذکر کار یگرمی امر و زنان در شعر جایز است در شرح شریف
م و استماعه بالصوت الحسن محسن لانه سمع النبی صلی الله علیه وسلم بالقبول
وقال من حفظ هذا القصيدة فله الجنة ت و شنیدن

شعرآواز نیکو است زیرا که تحقیق آفریننده است پیغمبر صلی الله علیه وسلم
 بقبولیت و فرموده است هر که یاد بگیرد این قصیده را پس برائے او جنت است
 هم و ساریه الله صلی الله علیه وسلم اسمها بالاحسان فی المسجد ت و
 روایت کرده شده است که تحقیق پیغمبر صلی الله علیه وسلم شنیده است آن
 قصیده را آواز خوش در مسجد میفهمیدند که استدلّاحل اباح المشایخ
 السماع بالاتفاق پس بهمین دلیل مباح گردانیده اند مشایخ سماع
 را باتفاق هم اما ضرب الید عند البعض استحسانه لا طرب
 قلوب المستمعین و اظهار التواجد فیه فمهم و هو لا یضرب الذنن كما ذکر
 ت در دست بردست پس نزدیک بعضی مشایخ نیکوئی او برائے خوش گردانیدن
 دلها مشنونگان است و اظهار وجد از ایشان و او حل کرده شده است
 برزدن دف چنانچه ذکر کرده شده است هم و روی البعض انه ضرب الاعرابی
 هكذا بین یدی انه رسول الله صلی الله علیه وسلم عند انشاء الشعر بالاحسان حتی قال یسبح
 علیه السلام الله عز وجل کاتبی ت و روایت کرده اند بعضی که تحقیق زده است اعرابی چنان
 در میان هر دو دست یعنی پیش رسول الله صلی الله علیه وسلم نزدیک خواندن شعر
 با و از خوش تا اینکه وجد کردنی صلی الله علیه وسلم همراه صحابه رضی الله عنهم چنانچه
 قریبی آید بیان او م **أصل السادس** فی شروط الاباحه ت
 اصل ششم در شرط های مباح شدن سماع هم اجماع الصوفیه و محدثین علی
 ان السماع بالنظر الى نفسه مباح والعلة الجوهرية التلوی جمع شده اند صوفیان
 و محدثان براینکه تحقیق سماع نظر کردن ذات خود مباح است و سبب حرام
 شدن بهو و لعب است هم و ما رفا القمءاء من الاخبار و الاثر فی حرمة فیه
 علی یقین فاما فقد الحجة فیه ت و آنچه روایت کرده اند فقیهان از حدیثاء در
 حرام شدن او پس حل کرده شده است بر بهو و لعب و به کم شدن علت کم خواهد
 شد حرمت بالضرر هم كما قال شیخنا فظا الملة والدين قد سأل الله مرة الغریب

ث اصل میقم در دلیل هائے سماع است هم از اینها **الاولی** قال الله
 فلیس عبادی الذین یشعرون القول لیستعوان احسنه آیه
ث آیت اول گفته است خدایتعالی پس بشارت ده بندگان مرا چنین بگو
 سخن را پس متابعت میکنند بهترین اورام فالقول یقتضی التعمیم والاستغناء
 پس سخن نقاضاء میکند عموم و شمول را یعنی عام شدن سخن از خالق
 و مختلف و الدلیل علیما نه مدحهم باتباع الاحسن از تفصیل الشئ علی نفسه لا یجوز
ث و دلیل بر عموم این است که تحقیق خدائے تعریف کرده است بندگان
 خود را متابعت خوشترین سخن و اگر فقط سخن خالق مراد بود پس معنی بدیعوز احسنه
 درست نمیشود چرا که سخن خالق تمام احسن است جهت اینکه بزرگی شئی
 بر ذات خود جایز نیست هم فیه شان المراد به جنس القول من کلامه تعالی و کلام مخلوقه
ث پس ثابت شد که تحقیق مراد سخن جنس سخن است از کلام او سبحانه و
 و کلام بنده او هم ولو کان کلامه اللام بدلا من المضایق الیه كما اذا التزهدی
 ای یشعرون قولی فالشعر اذا کان موافقا للمعناه یدخل فی حکم ایض **ث** و اگر
 باشد الف و لام عوض از مضایق الیه چنانچه اراده کرده است صاحب تفسیر
 زاهدی یعنی لیستعوان قولی مراد گرفته معنی این میشود که بشارت ده بندگان مرا
 که میشوند سخن مرا پس بشعر و قنیه باشد موافق برائے معنی سخن خدائے تعالی
 داخل خواهد شد در حکم آن نیز **ث** **الثانیة** قال الله تعالی و احل لکم الصیبات
 و هو ما یکون له طیب النفس لان یشعرون حرمة منصوصة
ث آیت دوم گفته خدائے تعالی که حلال کرده شده است برائے شما یاں طیبات
 و او چیز لیت که شود بان خوشی نفس مگر اینکه باشد حرام شدن او ظاهر کرده شده
 هم اذا اصل فی الاستیاء هی الطهارة **ث** زیرا که در اصل در همه چیز طهارت
 پاک است هم و السماع اطیبها کانه طیب القلب و روح الروح و فی حلاله بدلالة الف
ث و سماع پاکیزه ترین و خوشترین آنهاست زیرا که باو خوشی دل و خوشی

م و این سلم تاویل هم فالتوفیق بین الاقوال ممکن است و اگر تسلیم
 کرده شد تاویل ایشان پس موافقت میکند در میان قولها ممکن است هم اذ امیرایها
 غناء الجاهلیة وهی استماع الاغناء التي نلکون فیها قصاء حرو و الکفار و ذکومعاً
 و وصفناهم **ت** زیرا که مراد غناء غناء ایام کفر و جاهلیت باشد و این ششین
 شعر هم میسر که باشد در آن قصه جنگها کافران از قبیل شجاعت و جلاوت ایشان
 و ذکر عشق بازی آنها و تعریف بیت های ایشان هم فالاصل ان الله و اللعاب الدعوت
 الى الفساد فيه موجو **د** **ت** پس اصل اینست که تحقیق بهو و بوب و طلیدن
 سوائی بنا در غناء جاهلیت موجود است هم والدلیل علیه آخرایة اولی لیضل عن
 سبیل الله **ت** و دلیل برای آخرایت اولی ست که فرموده است
 خدائے تعالی در بیان بهو حدیث در آخرایت تا که گمراه کند از راه خدائے تعالی
 و ظاہر است که موجب گمراهی همین غناء ایام جاهلیت است نه غناء مطلق هم فاسماع
 الذی یفهم مع الاغناء و یدعو الی سبیلہ تعالی بترك الا لتفات هم اسواء
 خارج حکمت پس سامعی که کشاده میکند شنوائی شنوندگان را یعنی دیده و گوش
 عبرت را و اکنده دعوت میکند طرف راه او سبحانه بگذاردن التفات از آنچه سوائے
 اوست سبحانه پس او خارج است از حکم آن یعنی از حکم غناء گمراه کننده هم و لهذا اول بن
 مسعود رضی الله تعالی عنه هو الحدیث بالشعر ایض **ت** و برائے
 همین تاویل کرده است ابن مسعود رضی الله تعالی عنه بهو حدیث را بشعر نیز هم و استماع
 الشعر فی نفسه لیس بحرام کانه سمع النبی صلی الله علیه و آله الشدایة الصحابة رضی الله
 تعالی عنهم **ت** و شنودن شعر و ذوات خود حرام نیست چرا که تحقیق شنیده است
 پیغمبر صلی الله علیه و سلم و خوانده اند و را یعنی شعر را اصحاب رضی الله عنهم پیش
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم فالحرمه فیہ بعارض و هو الاستهزاء فی المذنبین
 و الاضلال لتزئین الکفر فی قلوب المسلمین کما ذکرنا
 فی شان الشراء الضالکین **ت** پس حرام شدن در آن بسبب عارض است و

این سخن است در دین و گمراه کردن بسبب زینت دادن کفر و دلها را مسلمانان چنانچه
 ذکر کردیم در شان شاعران گمراهان هم فحکمه سائر فی الغناء البیضات پس حکم آن
 یعنی بشنودن شعر جاری است در غناء نیز یعنی غناء در ذات خود حرام نیست بلکه حرمت او
 بسبب عارض است مثل سر آیدن امر و وزن یا دران مزا میرا شد هم فهو اذا کان
 فارغاً عن هذه العواضل قبله بالاتفاق پس او یعنی غناء وقتیکه باشد فارغ
 ازین عارضه که موجب حرمت هستند پس سباح خواهد شد بالاتفاق هم فافهمت پس
 فهم کن **م الأصل الثامن** فی تمسکاته من اخبار المشهورات اصل هشتم در
 دلیل های سماع است از حدیث های مشهوره هم فنهما ماری التقات عن عائشة
 رضي الله عنها بالاسناد **ث** پس بعضی از آنها چیزی هست که روایت کرده شده است از عائشة
 رضي الله تعالى عنها پس سند های صحیح هم ان بابا بکرمه **رضی الله عنه** دخل علیها و عندها
 جاریتان تغنیان و نظربان بدین و رسول الله صلی الله علیه وسلم مسجی
 بتویفه ففرها فکشف رسول الله صلی الله علیه وسلم و
 عن وجهه و قال دعهم یا ابابکر فانها ایام عید
ث که تحقیق ابابکر رضی الله تعالی عنه داخل شد بران یعنی در خانه عائشه رضي الله تعالى
 عنها و نزدیک او و وزن نوجوان می سر آیدند و دف میزدند و رسول صلی الله علیه وسلم
 بر روی مبارک خود چادر گرفته دراز شده بودند پس منع کرد ابوبکر رضی الله عنه آن هر دو
 را پس بگشاد رسول صلی الله علیه وسلم حیره مبارک خود را و فرمود که بگذر این هر دو را ای
 ابابکر چرا که تحقیق این روز های عید است هم و فی روایة اخرى قال ابو بکر
 من ما للشیطان من تن فقال النبي صلی الله علیه وسلم دعهم یا
 ابابکر فان کل قوم عید عینا **هذا** در روایت دیگر است که گفت ابوبکر فرما
 الشیطان دو بار پس فرمود پیغمبر صلی الله علیه وسلم بگذار این هر دو را ای ابوبکر چرا که تحقیق این
 هر قوم عید است و عید مایان یمن روز است هم فخرابی ابو بکر یدل علی حرمة
 السابقة لعلته التلی و الدعوة الی الفساد و التي توجد فی غناء الجاهلیة

ت پس منع کردن ابی بکر رضی الله عنه دلالت میکند بر حرمت اولی غناء بسبب
بهو و طلبیدن سوغے فساد جنین سبب وفاد که یافته میشود در غناء ایام جاهلیت م
و تسلیه رسول الله صلی الله علیه وسلم یشر الی اباحتہ لاحقة و بالنظر الی الاصل
ت و سلم داشتن رسول خدا صلی الله علیه وسلم اشاره میکند سوغے اباحت لاحق آن بظن
کردن طرف اصل م و هو الصوت الحسن و الکلام الموزون المتکون من الحکمة
و الموعظة و حب الله تعالی و حب البر سبب ل ت و ان آواز
نیکوست و کلام وزن کرده شده زیبایش داده شده از حکمت و بصیحت و دوستی خدا
تعالی و رسول صلی الله علیه وسلم م فاذا کان غناء الجاهلیة حراما فحقا
للسکر و الاضمار ت پس و قتیکه شد غناء ایام جاهلیت حرام جهت شتمال
مسکرات و بتیان م فکان غناء الاشعار التي يكون فيها ذکرا لآیه النعمة
و لغنائہ المودعة من تبحر بنوعین الاسلام فی القلوب و الدعوة الی
السلام عند علم الغیبت پس باش غناء شعر بایک باشد و راں ذکر آیت انعام کند و ذکر
نعمت های اوصل شانه که نهاده شده اند یعنی حصه رسیده اند هر یک را نیجه
دهنده بزرینت اسلام در دلها ت و طلبیدن سوغے خانه سلامتی نزدیک داننده
غیبا م و کذلک قال الصوفی السماع محرک القلوب لجمال الغیوبات و برائے
همین گفته اند صوفیان که سماع حرکت دهنده دلهاست سوغے داننده غیبت م فان
قلت اذا کانت باحة مقبلة فی يوم العید فکیف یدل علی استماعه فی غیر
ذلک الوقت ت پس اگر گوئی هرگاه یک شدمباح شدن سماع قید کرده شده در روز
عید پس چگونه دلالت میکند بر شنیدن او در غیر الوقت م قلت المراد بالعید يوم
عید به السرور ت خواهی گفت که مراد به عید روز عید است که در آن خوشی
باشد م والدلیل علی ذکرا لایا م ت و دلیل بر این ذکر روز با است یعنی
جناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم ایام عید فرموده نه يوم عید حالانکه يوم عید بکر روز
بیانده و یؤیده قول تعالی ت و تائید میکند این را قول خدا ت تعالی

م ربنا انزل علينا مائدة من السماء الى الاخرة لتكون عيداً لنا ولحوارنا
 ت معنی این است ای پروردگار مایان نازل کن بر مایان مائده از آسمان تا آخرت
 که میشود عید برائے اول مایان آخر مایان هم مائدہ البعد مائدة السمر و سر ت پس
 مراد به عید عید کردن خوشی است بالاتفاق هم فثبت ان کل یوم یعود به السمر
 فهو عید ت پس ثابت شد باینکه تحقیق هر روزی که عید میکند در آن خوشی
 پس او عید است م و منها ما سرویہ عن عائشہ رضی اللہ عنہا ت و بعضی
 از اخبار مشهور خبری هست که روایت کرده شده است از عائشہ رضی اللہ عنہا نیز
 انہا م قالت کانت عندی جاریۃ من الانصار فزوجتها لی اجل من الانصار
 ت کہ تحقیق عائشہ گفت کہ بود نزد یک کنایک دختر از انصار پس نکاح کردم او را و آنست
 از انصار م فقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یا عائشہ الاتعین هذا لخی
 من الانصار فاقم لی بچون الغنائم پس گفت رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم ای
 غنما چرا نیکروی این قبیلہ را کہ از انصار است پس چرا کہ تحقیق ایشان دوست میدارند
 غنما را م فهذا للحديث دلیل ابا حنہ مطلقاً عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم و صدق الانصار
 یجوز لغنائم ت پس این حدیث دلیل مباح شرع مطلق غنائم است چرا کہ بنصر صلی اللہ علیہ
 وسلم تعریف کرده است انصار را به دوستی غنما م و قلنا قال اللہ تعالیٰ تثنان اصحابہ
 ولكن الله حبب اليكم الايمان وزينه في قلوبكم وكره اليكم الكفر
 والفسوق والعصيان ت و تحقیق گفته است خدائے تعالیٰ در شان
 یاران آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و لیکن خدا تعالیٰ محبوب گردانیده است سوائے
 شمایان ایمان را و زینت داده است او را در دلبائے شمایان و مکروه داشته سوائے
 شمایان کفر را و فتن را و گناه را م فلو کان الغناء معصية لکان علیہم مکروہ
 لا محبوباً ت پس اگر بودے غنما گناه البتہ بودے براوشان مکروه نہ پسندید
 م فثبت به ان استماعه مستحب فی کل الازمان فلا یخص فی الولیمة
 اذا احتجبتین فی وقت دون وقت فیستعمل کل الاوقات ت پس ثابت شد

باین که تحقیق شنیدن غناء مستحب است در جمیع اوقات پس خاص نیست در
 ولیمه جهت اینکه دوستی معین نمیشود در یک وقت بدون وقت دیگر پس شامل باشد هر وقتها را و ولیمه
 طعام وقت صبح روز دوم شادی را اگر نیدم فافهم ت پس فهم کن هم و فی اباحه
 کثیرا من الاخبار المسندة من حيث لا یخصی عدد ها و نحن الکفینا بالاحدین
 انما کافیان للشهادت و در بیاج شدن او بسیار است از حدیثها سند کرده شده
 ازین حیثیت که احاطه نکرده شود تعداد او شان و ما کفایت کردیم به دو حدیث زیرا
 که آن هر دو کفایت کنندگان اند برای گواهی هم و ما روی الفقهاء من الاخبار
 عن امامة و جابر و غیر همارضی الله تعالی عنهم فی حرمة فلا یتصل بصحة الحسن
 و حیرت که روایت کرده اند فقیها از حدیثها از ابی امامه و جابر و غیر این هر دو
 رضی الله تعالی عنهم در حرام شدن اولی متصل نمیشود به صحیح شدن سند کردن هم
 فلا یتغیر عند الحدیثین که ما ذکر الشیخ محمد الدین رحمة الله تعالی فی کتابه صراط المستقیم
 پس اعتبار نکرده خواهد شد نزد یک محدثان چنانچه ذکر کرده است شیخ محمد الدین
 رحمة الله علیه در کتاب خود که سنی به صراط مستقیم است هم ولو اعتذر فلا یعارض حدیث
 عایشه رضی الله تعالی عنها که آنها شهرتها منهای است و اگر اعتبار کرده شود
 پس مقابل نمیشود حدیث عایشه رضی الله تعالی عنها را چرا که او مشهور تر است در فقا
 از این هر دو هم ولو تأملت فیما العرف ان کل واحد منها دلیل علی اباحه
 و اگر تأمل کنی تو در آن هر دو حدیث هر آینه خواهی شناخت که تحقیق هر یک
 از این هر دو دلیل است بر بیاج شدن او نیز هم فلهذا یرى عن ابی امامه و جابر
 پس اول آن صحیح نیست که روایت کرده شده است از ابی امامه رضی الله تعالی عنهما
 م انه قال علیه لصلوة والسلام ما من رجل یرفع صوته فی الغناء الا یغتنل الله علیه
 المیطانین احدهما علی هذا المنکب والاخر علی هذا المنکب ت که تحقیق او
 گفت که فرمود آن سرور صلی الله علیه و سلم نیست آنکس از مردم که بلند میکند آواز خود را
 در غناء مگر میفریاد خدای تعالی بر او و شیطان یکی از این هر دو بر یک ساز

دومی بر شانه دوم هم قالوا عید بر جمع الی رفعة الصوت عند الغناء عرکا
 الی استماعه پس وعید یعنی وعده رسانیدن بر جمع میکن سوئے بلند کردن آواز غنا
 نه سوئے شنیدن او هم فلا حجة للسکر فی حرمة اذا هو یزاحمة عندک
 ستماع فهو ممنوع لمن یجهد لعل علی حلا استماعه پس نیست حجت برائے منکر در
 حرمة آن زیرا که العنی بلند کردن آواز فرا حمت میکند آنرا یعنی غنا را نزدیک
 شنیدن پس بلند کردن آواز منع کرده شده است برائے آنکس که بلند کند
 آواز را نزدیک غناء پس دلالت میکند بر جایز شدن شنیدن او نیز هم الا تزی
 ان الناس امور ابدا کاستماع والا نضات عند تلاوة القرآن اذ التکلم
 یزاحم الاستماع آید باینکه آید باینکه آدمیان حکم کرده شده اند
 شنیدن و خاموش ماندن نزدیک تلاوت قرآن جهت اینکه کلام کردن فرا حمت
 میکند شنیدن را هم فافهم پس فهم کن هم اما الا خورما روی عجایب
 رضی الله تعالی عن النبی علیه الصلوة والسلام لیکن حدیث دوم آن خیر نیست
 که روایت کرده است جابر رضی الله تعالی عنه از پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم هم قال علیه
 السلام ان ابلیس اول من ناسر و تغنی فهو ماول بالنیاح بالریاء
 و تغنی باللهو و الاستمراء اذ نوحه و عناء دعوی الی الراء الله فهو ممنوع باک
 گفت آن سرور صلی الله علیه وسلم که تحقیق ابلیس اول آنکس است که نوحه ساخت
 است و سرانیده است پس این حدیث تاویل کرده شده است به نوحه کردن بریاء
 و سرانیدن بلهو و متخریب اینکه نوحه شیطان و سرانیدن او طلبیدن است طرف
 ریاء و لهو پس این منع کرده شده است بالاتفاق هم اما النوحه علی فوات العباد
 والغناء لطیب القلب فلا یشبهه فهو مباح کما ثبت
 است لیکن گریه کردن بر فوت شدن عبادت و سرانیدن برائے خوشی دل پس
 مشابه نمیشود آنرا یعنی نوحه را که برائے متخریب و لهو است و غناء را که دعوت میکند سوئے
 فدا پس این مباح است چنانچه ثابت شده است هم فیها فیما یحصل المتوفیق

الاخبار و هکذا پس باین تقریر حاصل میشود موافقت در میان حدیثها و همین
 اصل است هم اما قولهم الغداء حرام و الخمر و فیها هنتی و التلذذ بها
 کفر فهو افتراء المحض منه البیّن فوقه ^{الکلام} علیّه ^{مست} لیکن قول فقیهان که سرایدن حرام
 است و شستن در آن فسق است و لذت گرفتن بآن کفر است پس این قول را فتر
 محض است از پیغمبر صلی الله علیه و سلم و نیست در آن ذوق کلام آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم ماذ التلذذ بالحرام و انکان زنا لیس بکفر عند اهل السنة و الجماعة
 است چرا که لذت گرفتن بحرام و اگر چه باشد مثل زنا لیکن نیست کفر نزدیک اهل سنت
 و الجماعة هم فهذا القول یوجب الی عقیدة اهل الهواء فلا یعقدون ^ت پس این
 قول رجوع میکند بسوئے عقیده اهل هوا یعنی خواجه و معتز که ترکب گناه کبیره نزد
 ایشان کافر میشود پس اعتقاد مذکوره خواهد شد بعقیده آنها هم **اکمال التاسع**
 فی الاشارة الى وسیة عن الثقات اصل نهم در خبرهای مشهوره
 از مردمان ثقه هم راوی الشیخ العارف ابو طالب المکی رحمه الله تعالی علیه عن
 کثیر من السلف صحابی و تابعی و غیرهم ان السماع مباح و مع کثیر من الصحابة و التابعین
 است روایت کرده است شیخ عارف ابو طالب مکی رحمه الله تعالی علیه از بسیاری
 مردمان سلف صحابیان و تابعیان و سوائے ایشان که تحقیق سماع مباح است و عقیده
 بسیار کس از صحابه و تابعین رضی الله تعالی عنهم هم و قوله معتبر لوفور علیه و کمال
 بحاله و عذر باحوال السلف ۱۱ ۱۱ ۱۱ و قول این شیخ عارف معتبر است
 برائے زیادتی علم او و کمال حال او و علم او باحوال السلف هم و قال ان انکر هذا السماع
 محال مطلقا غیر مقید و مفصل یکون انکار علی سبعین ^{صدقا} گفته است
 که اگر انکار کرده شود این سماع مجمل و مطلق بدون کسی قید و تفضیل خواهد شد انکار
 بر بنسناد است گویان هم و ان کننا فعله لانکار اقرب الی طبع القراء المتزهدین
 ۱۱ ۱۱ ۱۱ و اگر چه هستیم ما که میدانیم انکار را قریب تر طرف طبیعت قاریان -
 متزهدان و متزهدان را گویند که به تکلف خود را زاید سازد و صورت پُر مکرور یا نماید

هم وانا لا نفعل ذلك لانا نعلم ما لا يعلمون وسمعنا من السلف الصالح
 ما لا يسمعون وبتحقيق که ما یکنیم انکار چو که ما میدانیم چیزی را که نمیدانند
 او شان و شنیده ایم از سلف صالح چیزی که نشنیده اند او شان م و قلا
 ایضا ان المذکر للسمع على الاطلاق من غير تفصيل لا يتخلو من جلا ولا فلاح
 ت و گفته است او نیز که تحقیق مذکر سماع مطلقاً بدون تفصیل خالی نیست
 از اوقات هائے سرم اما جاهل بالسنن و کثارت یا جاهل است به سنتها
 و حدیث هائے سرم مفسر بما ابیحو له من اعمال الاخبار ت
 و یا تنگ کننده است نفس خود را با آنچه که مباح کرده شده است برائے او
 از عمل هائے نیک م و اما جامد الطبع لا ذوق له و هو کما یعمل اسفا
 ت و یا کند ذهن است نیست ذوق برائے او و این مانند خراست که
 بر میدارد و کتابها را هم و ذکر فی کتاب البیان فی الفقر وی عن عثمان رضی
 الله تعالی عنه انه کان عنده جاریتان تغنیان فلما کان وقت السجود
 قال سکا فان هذا وقت کسفات و ذکر کرده شده است در کتاب بیان که
 در علم فقہ است که روایت کرده شده است از عثمان رضی الله تعالی عنه
 که تحقیق بود نزدیک او و کنیز که میسریند پس هرگاه بیک وقت سحر میشد

میگفت که بند شویدی یعنی خاموش شویدی چرا که این وقت صبح است هم و ردی
 المشیخ عبد الرحمن السلسی با سناد عن ابن عمر رضی الله تعالی
 عنهما انه سئل عن الغناء فقال لا بأس به ^{لما لم یکن معنی} و روایت کرده است که عبد الرحمن
 سلسی پسند کرد که ابن عمر رضی الله تعالی عنهما که تحقیق او سوال کرده شد از
 سر آمدن پس گفت که نیست خوف بآن وقت یکبار باشد همراه او شراب
 هم و فی تقدیر یک امام الشافعی ان عمر رضی الله تعالی عنه اذا اخلاق دانه بنظر
 بالیبت للبتین و در تهذیب الاخلاق امام شافعی رحمه الله علیه است
 که تحقیق حضرت عمر رضی الله تعالی عنه وقتی که خالی میشد در خانه خود یعنی
 تنها میشد ترنم میکرد و بایت هم فاستاذن علیه عبد الرحمن بن العوف
 و هو یترنم فقال سمعته یا عبد الرحمن فقال بغم اذا خلونا
 مناز لنا نقول کل نقول پس طلب اذن کرد بران عبد الرحمن بن عوف
 یعنی اراده درآمدن کرد نزدیک او و حالانکه او ترنم میکرد و پس گفت او
 آیا شنیدی تو ای عبد الرحمن گفت آری وقتی که خالی میشوم مکان
 های خود را میگویم چنانکه تو میگویی هم فثبت بهذا ان الغناء تطیب
 النفس مباح و هو متعارف بینهم پس ثابت شد باین که تحقیق

غنا بنا بر خوش نمودن نفس مُباح است و همین است مشهور میان
 ایشان م و ذکر العزالی عن یونس بن عبد الاعلی انه قد سالت کلام
 المشاع عن ابیة اهل المذنبه السماع فقال لا اعلم احدا من علماء الحجاز ان یکره
 السماع الا ان یکون من اهل و صلف ^{منکر} و ذکر کرده است امام غزالی از یونس
 بن عبد الاعلی که تحقیق او گفت که تحقیق سوال کرده شد امام شافعی از
 مباح کردن اهل مدینه سماع را پس گفت منیدانم کسی را از علمائے حجاز
 که مکروه پندارد سماع را مگر اینکه باشد از آن در وصفها کسی چیز را نکار
 کرده شده م اما قول ابن مسعود ^{رضی الله عنه} عن الغناء وینبئ النفاق
 فی القلب کما ینبئ الماء البقل فهو دلیل علی البیضة ^{البیضة} لیکن قول
 ابن مسعود رضی الله تعالی عنه که غنا میر و یا نفاق را در دل چنانکه
 میر و یا نذ آب سبزه را پس این دلیل است بر مباح شدن او نیز م
 اذ النفاق لا یصلح الا فی امر صالح بان یکون الفاعل نیتة فاسدة فالنیتة
 الفاسدة ^{العلی} یفسد ^ت چه که نفاق صلاحیت نمیدارد مگر در امر نیک بایں
 طور که باشد برائے فاعل نیت فاسد پس نیت فاسد فاسد میکند عمل را
 م فثبت به ان الغناء فی نفس من صالح بالاتفاق ^ت پس ثابت شد

باینکه تحقیق غنا در ذات خود امر نیک است بالاتفاق هم اما قول عثمان
 رضی الله عنه ما لتعین ولا تمیت ولا مسست مذکری یعنی منذ
 با یعت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم علی غنا الجاهلیة لتوفیق کما یرید بالقلوب و هو
 است لیکون قول حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه که نه سراپیدم و نه آرزو کردم و نه
 مساس کردم شرمگاه خود را بدست راست خود از وقتیکه بیعت کرده ام
 از رسول الله صلی الله علیه و سلم پس این قول حل کرده شده است بر غنا
 ایام جهالت و بر آنچه که مشابیه است چنانچه غنا کرده میشد در زمان جاهلیت
 برائے موافقت خبرهای در میان هر دو قول و همین اصل است یعنی میان
 هر دو قول حضرت عثمان که از قول اول که نزد او دو کثیر میسر آیدند
 اباحت معلوم میشود و ازین قول ثانی عدم اباحت هم و لذلك قال الشیخ
 فی السماع حلال و حرام و شبهة است و برائے همین گفته است حضرت
 سلطان المشایخ رحمته الله للعالمین رضی الله تعالی عنه که در سماع
 حلال و حرام و شبهة است هم فمن سمع بنفسه مشاهدته شهوة و هو
 فهو حرام للمشاهدة غنا الجاهلیة پس شخصی که میشنود بنفسه مشاهد شهوة
 و هو او حرام پس این حرام است بسبب مشابیه بودن او غنا ایام جاهلیت

م ومن سمع بطبع على صفة مباح من جارية او من وجته كان فيه خلل
 بنهته اللهوت و شخصيكه بشنو و بطبعيت بر صفت مباح از كنيزك خود
 يا از زوجه خود باشد در ان داخل شدن شبهه بهوزير كه بذات خود مباح
 است ليكن مشابه بهوست م ومن سمع بقلب سليم عن اللهو والطبع
 للاعتبار والا تشابه والشوق الى لقاء الله تعالى فهو حلال بالاتفاق
 و كسيكه بشنو و بدل سالم از بهو و لذت طبع برائے عبرت و خبر دار شدن
 و شوق سوئے ملاقات باری تعالی پس این حلال است بالاتفاق
 م و یوحی الیه اقول الصوفیة و اشاره میکند سوئے
 این قولهائے صوفیان م قال ذی النون السماع والا دحق بزجر القلب
 الى الحق فمن اصغى اليه بحق تحقيق ومن اصغى اليه بنفس نزنق
 ۰ ۰ ۰ ت گفته است ذ النون مصری كه سماع وارد حق تعالی است
 بر اینگونه میکند دل را بسوئے حق تعالی پس كسيكه گوش كند طرف او به
 حق محقق شد و كسيكه گوش كند طرف او بتقاضائے نفس زندیق شد
 م و گذا قال الشبلي رحمه الله عليه من سئل عن ظاهر الفتنة و باطنه صبر
 فمنه فلا تارة حل السماع و الا فقد استند الفتنة و تعرض البلية

ت و همچنین گفته است شیخ شبلی رحمۃ اللہ علیہ قتیقہ سوال کرده شد از او
 گفت کہ ظاہر سماع فتنہ است و باطن او عبرت است پس ہر کہ ثبات
 اشارہ را حلال شد برائے او سماع و اگر نہ پس تحقیق و خواست کرد فتنہ را
 و پیش آمد بلا ہام فثبت بھا ان السماع اللطیف غذاء لالواح لاهل المعرفۃ
 و بالنظر الی نفسہ حسن قبیلہ اصلا اذ هو حظ الارواح و بہ
 ہزت الاشباح ت پس ثابت شد باینکہ تحقیق سماع لطیف
 غذائے روح ہست برائے اہل معرفت و بنظر کردن سوئے ذات
 خود نیکوست زبوں نیست ہرگز جہتہ این کہ او حظ روح ہست و باو
 جنبش جسم ہست م کہ اقال ابو علی الدقاق السماع لطف غذاء لالواح
 لاهل المعرفۃ و لکن ^{مختلف} حکم المسموعین ت چنانکہ گفته است ابو علی دقاق
 کہ سماع اللطیف تر غذائے ارواح ہست بنا بر اہل معرفت ولیکن
 مختلف میشود حکم او بہ حکم شنوندگان م فمن حملہ علی حق فلہ حق ومن
 حملہ علی ضدہ فہو کذلک ت پس ہر کہ حل کرد او را بر حق
 پس برائے او حق است و کسیکہ حل کرد او را بر ضدا یعنی برخلاف
 حق پس او همچنین است یعنی سماع ہم خلاف است م فہو کالراحمۃ

الشجرينة اذا هبت على البساتين بروح المشام يطيبه واذا امتد
 على المزابل يحرق نفسها ثم پس سماع مانند باد درخت باست و قتيكه زرد
 بر باغ با راحت می بخشد شام را بنحو شبوی خود و وقتیکه میگذرد بر
 قاذورات میسوزاند آرزوات او بسبب بد بوئی هم فلاحیاطبه
 علی قدر استعدا للسمعین ت پس احتیاط لسمع بر اندازد متحد
 شنندگان است **م** لذلك قال النبي في السماع ثلاثة مسمع ومسمع وفتح
 ت و برای همین فرموده است حضرت شیخ سلطان المشایخ
 رحمه اللعالمین که در سماع شنندگان سه قسم اند **م** مسمع و مستمع و
 سامع فالمتسمع یسمع بوقت والمستمع یسمع بحال والسمع یسمع بحسب
 ت پس مسمع میشود بوقت و مستمع میشود بحال و سامع میشود بحسب
م فصفته المتسمع التواجد و صفته المستمع التواجد و صفته السمع التواجد
 که اسند کرده اند پس صفتیست **م** التواجد صفتیست و جدیست و صفتیست
 سامع وجود است چنانچه قریب است که ذکر میکنم درین اصل **م** الاصل
 عاشر فی بیان حقيقة التواجد ت اصل و هم در
 بیان حقیقت تواجد است **م** التواجد حرکتی موزونه قصد **م** التواجد

بلا اختیار و عند غلبۃ السماع علیہ ^{استغفر} تواجده حرکتی است وزن
 کرده شده صادر میشود از شمع بدون اختیار و نزدیک غالب شدن
 سماع بر ایں او نیکوست م اذ هو یستدعی وجدا للقلب والوجد
 داعی الی وجود المحبب است چرا که او درخواست میکند و جدول را و
 وجد طلب کننده است سوائے وجود محبوب م و یوعیدہ قول النبیه
 صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم حدیث قال علیہ السلام حین اطلق معاویۃ رضی
 اللہ عنہما التواجد اللہ یا معاویۃ لیس بکرمین ^{الحبیب} اتمہ عند سماع ذکر ^{الحبیب} و تائید
 میکند ایں را قول پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ و سلم ازین وجه کہ گفت آن سرور
 صلی اللہ علیہ و سلم وقتیکہ اطلاق کردے معاویہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ تواجده
 را بر ہو و یحب کہ اے معاویہ نیست بزرگ کسی کہ نہ جنبش کند نزدیک
 شنیدن ذکر دوست م و سئل الجنید رحمۃ اللہ علیہ عن التواجد فقال ان
 اللہ تعالیٰ مخاطب لک و احر فی الميثاق بقوله غر و جل المست برکم استغفر
 عن عجاہ السماع الکلامت و سوال کرده شد حضرت جنید بغدادی رحمۃ اللہ
 تعالیٰ علیہ از تواجده پس گفت کہ تحقیق خداے تعالیٰ خطاب کرده است
 روح ہا در روز ميثاق بقول خود کہ آیا نیستم من پروردگار شما یا ان

پُر شدند از پروردگار خود شنیدن کلام یعنی سبب شیرینی اوم و الا حراح
 فاذا سمعوا لسماع حراکم ذکرو ذلک و در ح ت پس هرگاه که شنیدند
 سماع را حرکت دهانید او شان را ذکر همون آواز هم فالاهن لایب لیس و بنکود
 البنی علیه السلام فعل کذا و الصحابة رضی الله تعالی عنهم کثرت پس جنبش کردن
 بسماع نیست انکار کرده شده چرا که پیغمبر صلی الله علیه و سلم همچنان کرده است و
 صحابه رضی الله تعالی عنهم همچنان کرده اندم و قد روی انه علیه الصلوة والسلام
 قال العلی رضی الله تعالی عنه انت منی و انا منک فخلت و تحقیق روایت کرده
 شده است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم گفت برائے علی رضی الله تعالی
 عنه که تو از من هستی و من از تو هستم پس او ازین بشاشت جنبش فرمودم
 و قال لجعفر رضی الله تعالی عنه اشبهت خلقی و خلقه فخلت و گفته است
 آنسرور صلی الله علیه و سلم برائے جعفر رضی الله تعالی عنه که مشابهستی تو خلق
 مرا یعنی پیدایش مرا در اعضائے بدن و خلق مرا یعنی اخلاق مرا پس جنبش
 نمودم و قال لزید رضی الله تعالی عنه انت اخونا و هو لنا فخلت و گفته است
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم برائے زید رضی الله تعالی عنه که تو برادر من هستی
 و محبوب من هستی پس او جنبش نمودم و التجمل عند الطرب و هو وصفه

للروح كما يشهد الله تعالى في قوله يا أيها الذين آمنوا استمعوا لله واستمعوا لرسوله فان كنتم فى شك من شئ فاستسئذوا بالله وان كنتم تحبون الله فاستمعوا له وان كنتم تحبون الله فاستمعوا له وان كنتم تحبون الله فاستمعوا له
 واین صفت برائے روح چنانچه اشاره کرده است جنید رضی الله تعالی عنه
 سوئے این و تحرك شدن دل باو است م فالروح محرك والقالب محرك
 ث پس روح حرکت دهنده است و قالب حرکت داده شده است م فاذا
 كان الروح يهتد بالنغمه والقالب يهتد به فلا يصدر عن التوجع لاجل الحركة للنغمه
 ث پس وقتی که روح که جنبش می آید به سبب نغمه و قالب گرو کرده شده بآن
 یعنی متابعت او حرکت میکند پس صادر نمیشود از تواجده کننده مگر ب حرکت موزونه
 م اذ انغمه موزونه فلا سبيل لانه يوجد بلا اختيار المتواتر
 چرا که نغمه وزن کرده شده پس نیست راه بنا بر انگار او وزیرا که او یافته میشود
 بدون اختیار تواجده کننده م فالتواجد دون الرقص فهو تحريك باختيار
 للبتنغمه وهو فعل السفهائى المتصنعين عند غلبة الهوى فهو حرام بالاتفاق
 ث پس تواجده سوائے رقص است چپته اینکه رقص حرکتی است با اختیار برائے
 خود نمائی و این کار احمقان خود نمایش کنندگان است نزدیک غلبه آبدن
 هوا و حرص بر اوشا پس این حرام است بالاتفاق م اما حوكة للتواجد
 فتسوعة بتنوع الاحوال و لیکن حرکت تواجده کنندگان پس نوع نوع کرده شده

است به نوع شدن احوال او شان یعنی حرکت آنها بسیار قسم است مگر
 قصد سرعته عند وی حرکتی که مذکور است عند الهی حرکت یک حرکتی است که صاف
 میشود از آن یعنی از توابع کننده نزدیک شدت کرب این حرکت مثل حرکت
 جانور فرج کرده شده است نزدیک فرج کردن م و حرکتی که هم علی طلب
 وی که حرکت النور عند مشاهدات الیوم عن المساکت و دیگر حرکتی است که
 یافته میشود باو شان نزدیک طلب این مانند حرکت ماهی است نزدیک دیدن
 دریا را از کنار م و حرکتی که تبعث منهم عند الطرب وی که حرکت الفرائش عند
 لقاء النور و دیگر حرکتی است که برانگیخته میشود از او شان نزدیک خوشی
 و این مانند حرکت نزدیک ملاقات کردن نور م فالنقب للنفس الطلب للقلب
 والطلب للروح پس نقب برائے نفس است و طلب برائے دل است و
 طرب برائے روح است م فالنفس به هلك والقلب بسلك الروح هلك
 پس نفس با و هلاک شد و دل راه یافته شد و روح مالک شد م فهذا
 هنر المختص بأهل الکمال كما اهتد النبي صلى الله عليه وسلم مع الصحابة عند سماع هذه
 القصيدة المتضمنة للجب پس این جنبش خاص کرده شده است باهل کمال چنانچه
 جنبش کرده است پیغمبر صلی الله علیه و سلم همراه یاران نزدیک شنیدن این قصیده

کہ پرست از دوستی شعر لعلد لست جیتھو لکند: فلا طبیب لایق الا بحکم

شفقتہ: ہندہ دقتی و تریاقی ترجمہ این است البتہ تحقیق بگزیدہ مار دوستی

جگر را پس نیست حکیم برائے او و نہ دو انگرد و ستیکہ فریفتہ شدہ ام من اورا

پس نزدیک او و امن است و تریاق من بہست شخصی ترجمہ این رباعی

در نظم فارسی کردہ است رباعی

بگزیدہ مار عشقت جگر کباب مارا نہ طبیب می شناسد نہ فنون گراین دورا

مگر آن حبیب بسور بود جان رستم بفنون گری در آید بکبت علاج مارا

م حتی سقط حوائی عن منکبہ ت تا اینکه افتاد چادر آنحضرت صلی

علیہ وسلم از شانہ م فاذا کان لتواجد فعل النبی صلی اللہ علیہ و آلہ و صحابہ رضی

تعاونہم فہو محبت پس ہر گاہیکہ شد تواجد کار پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم دیاران

رضی اللہ تعالیٰ عنہم پس او نیکو ست م و انکان بالنظر الى ظاہرہ لعب کما استنب

معاویۃ رضی اللہ تعالیٰ عنہ لایہ حیث قال احسن لعبک یا رسول اللہ فمنعہ النبی

صلی اللہ علیہ کما ذکرنا ت و اگرچہ بہست بنظر کردن طرف ظاہر او لعب چنانچہ

نسبت کردہ است اورا معاویہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ سوئے لعب از پس وجہ

گفت لعب توجہ خوب است یا رسول اللہ پس منع فرمود اور اپنی غیر صلی اللہ
علیہ وسلم چنانچہ ذکر کردیم م و کان له ظاہر و باطن ظاہر و حرکات و سکنات
و باطن غلبات ^{محفیة} و بست برائے و بعد ظاہر و باطن ظاہر و حرکت ہا است

کہ ویدہ می شوند و باطن او غلبہ ہائی است یعنی واردات پوشیدہ است

م فہو عند رباب الصور ہزل اذ ہم لا یطلعون علی الغلبۃ الشریة ^{و یحسبون}

ت پس از نزدیک صاحبان صورت یعنی ظاہر میان ہوں و لعب است

سبب اینکه ایشان اطلاع نمیدارند بر غلبہ یعنی بزوات پوشیدہ و حس میکنند یعنی

می بینند حرکت سورہ را یعنی ظاہرہ را م و عند اصحاب السرب کذا ہم یغلبون

بالمشاهدة السریة و لا یشاہدون بالحکما الصورت و نزدیک صاحبان راز

یعنی اہل باطن کوششی است یعنی دولتی است زیرا کہ او نشان غلبہ و میشنود

بمشاہدہ سر یہ و نمی بیند حرکت ظاہرہ را م فہذا الخبر المسند بنبتی عن ہاتین

الحاتین و هو الصحیح لاشبہہ فیہ ت پس این حدیث سند کردہ

شده خبر میدہا ازین ہر دو حالت و ہمیں صحیح است نیست شبہہ را م اما خلقت

صاحب العوارضہ مولا قول معاویہ فی طلاق التواجد علی اللعین لیکن

تردد صاحب عوارف درین محل کرده شده است بر قول معاویه در اطلاق
 کردن آن تو اجد را بر لبم فهو شیخ ذاکر شاگرد نعمة الله تعالى فیما عن ذکر
 لیل و نهار اسرار اقبال صفت ملائکه ما کن لیس لهم حاله العشق و غلبه السماع
 شعور است پس آن شیخ ذکر کننده است و شکر کننده است به نعمة
 خداوند تعالی مستی نمیکند و غافل نیماند از ذکر حق سبحانه شب و روز است
 و با او از بلند و نزدیک است سوائے صفت ملائکه لیکن نیست برائے او از حال
 عشق و غلبه سماع شعورم اذ لیس بیننا ملامتة مسلویة لا یوجد احد
 بد و الاخر است چرا که نیست در میان آن هر دو از هم برابری که نه یافته
 میشود یکی بدون دیگرم که ما ذکر شیخنا نظام الحق والدين عن الشیخ العارف
 نجم الدین قدس الله سرهما فی القوال که انه قال فشاننا فی کل نعمة ما هی تمکن
 للبشر وجودها فی وجود لهذا الخیر العزیز الا نعمة الشوق و نعمة السماع فانها
 مفقودة لقوة الصحو لا اشتغال ^{بالتعبد} چنانچه ذکر کرده است شیخ ما رحمة للعالمین
 سلطان المشایخ حضرت نظام الحق والملة والدين از شیخ عارف نجم الدین
 قدس سرهما و فوائد الفوائد شریف که تحقیق گفت آنحضرت در شان او که تحقیق
 درین بر نعمتی که ممکن باشد برائے آدمی وجود او پس آن نعمة موجود است

برای این برادر عزیز مگر نعمت عشق و نعمت سماع پس اثر این هر دو گم شد
است از او برای قوی شدن صحو و مشغول شدن او در عبادت م فحشاء و
کایدل علی ضعف هذا الخبر بل يرجع الى ضعف الحلال كان صاحب القوة و روح
فیوهو قولی الحمد رسول الله ^{صلی الله علیه و آله} و اعلم بالسنة و الاثار و ان يعرف بحجة
م پس خلیان او دالالت نمیکند بر ضعف شدن این حدیث بلکه رجوع میکند
سوی ضعف حال آن شیخ چرا که صاحب قوه القلوب درج کرده است
این حدیث را در کتاب خود و این صاحب قوه القلوب نزدیکتر است ^ف
زمانه جناب پیغمبر صلی الله علیه و سلم و داناتر است بحدیثها و خبر میدارد به صحیح
شدن حدیث م فافهمت پس فهم کن م الخاتمة ت خاتمه است
م اعلم ان مسألة السماع تختلف بين الفريقين المذكورة كما بيناه
ت بدانکه مسئله سماع اختلاف کرده شده است در میان فرقهای ذکر کرده
شده چنانچه بیان کردیم م فلا یكون اباحة مقيدة بزمان و زمان
ت پس نخواهد شد مباح شدن او قید کرده شد به یک زمان بدون زمانه دیگر
م كذلك اباحة و الحرمه كما هنا یشتان کما لو و الوحي بعد نبينا علیه ^{الصلوة}
و السلام ^{منقطع} همچنان مباح شدن و حرام شدن چرا که این دو حکم ثابت نمیشوند

مگر بوجی و وحی بعد پیغمبر ماصلی الله علیه سلم منقطع است م فکیف ایضا قول ^{للمثل}
 انه قال علیه ما یستحقه ان السماع کان مباحا فی زمان السلف فلان
 حرام بالا اتفاق اذا اهل زماننا ^{مفقود} پس چگونه صحیح میشود قول انکار کننده
 که تحقیق او گفت بر او باد چیزی که آن مستحی اوست که تحقیق سماع بود مباح در
 زمان سلف پس اکنون حرام است بالاتفاق چیست اینکه مردم اهل
 در زمان ما گم شده اند و هواد عاء الوحی و اطلاع الغیب لان فقد ^{انه}
 لا یحقق الا بها و هو کما یقال و این دعوی وحی و علم غیب است چرا که گم شدن اهل
 معلوم نمیشود مگر بآن هر دو و این کفر است بالاتفاق زیرا که وحی موقوف
 است و عالم غیب خدای تعالی است م فثبت ان به قوام الضلال و لا ^{بقول}
 مثل هذه الا المبتدع الضال پس ثابت شد که تحقیق باین معنی بقول
 منکر قوام گمراهی است و میگویند ما ندانیم مگر بدعتی گمراه م فافهمت پس فهم کن
 م و اجنب عن ویریز کن از م و انظر فی هذا الرسالة بعین الانصاف
 نتیجتا خلافت و نظر کن درین ساله بچشم انصاف تا آنکه متحقق شود خلاف
 احتلام و ففک الله تعالی و ایا ناعلم متابعت الصالحین بحقی المختار و آله الاخیر
 توفیق دهد ترا خدا تعالی و مایان را بترتیب بعداری سلف نیک مردان بحق پیغمبر
 و اولاد او که نیکو اند

